

EXAMENSARBETE

Våren 2006

*Institutionen för Beteendevetenskap
Sociologi*

Sociologistudier

—

en börda eller en tillgång?

Författare

Gerd Wärnefjord

Handledare

Eduardo Naranjo

Abstract

Mitt primära syfte är att få veta vad som hänt med studenterna som studerat sociologi i Kristianstad. Mina teoretiska utgångspunkter är att förklara vad kunskap i sociologi innebär. Målet med studien är att ta reda på om studenterna fått arbete inom området, efter avslutade studier i sociologi. Empiriska utgångspunkten är att försöka belysa problemet utifrån dagens arbetsmarknad och Högskola. Först gjordes en litteraturgenomgång, där söktes information angående sociologernas åsikter beträffande sociologin i samhället. Relevant litteratur från andra högskolor fanns, och två av dessa nämns, en intervjuundersökning har utförts. Ett individperspektiv har använts i analysen av samtalsintervjuerna. Vad som företrädesvis intresserat mig är huruvida sociologerna arbetar inom relevanta yrken. Verksamheter där sociologer har möjlighet till arbete omtalas. Jag gör en ansats till att förklara varför jag anser att sociologin behövs i dagens samhälls- och arbetsliv. Resultatet påvisar att studier i sociologi inte är tillräckligt för att få ett relevant yrke. Det fanns personer med relevanta yrken, men de hade ytterligare utbildning. Jag upptäckte även att ytterst få personer, vilka inte studerat på högskolan, vet vad kunskap i sociologi innebär. Sociologerna är nöjda med sitt val av ämne. Allmänt sett kan sägas att samhället inte har upptäckt behovet av sociologer, vilket de intervjuade sociologerna ansåg märkligt.

Förslag på nyckelord: *sociologi, arbete, program, kurs, specialister, generalister, avslutade studier* etc.

Innehållsförteckning

Abstract

Förord

1. Inledning	7
2. Frågeställningar och syfte	8
3. Disposition	8
4. Metod	9
4.1 Introduktion	9
4.2 Forskarens presentation	9
4.3 Undersökningens utgångspunkt	10
4.4 Avgränsningar	11
4.5 Urval av respondenter	11
4.6 Undersökningens genomförande	11
4.7 Samtalsintervjuns genomförande	13
4.8 Närvarointervjuns genomförande	14
4.9 Uppsattsseminarier	14
4.10 Metodval för analys	15
4.11 Metodologiska reflektioner	15
5. Tidigare studier i ämnet	16
6. Sociologi	22
6.1 Definition av sociologi	22
6.2 Sociologisk forskning	25
7. Bakgrund till sociologin	25
7.1 Tillbakablick svensk sociologi	27
7.2 Sociologi, en disciplin	29
8. Svenska sociologer om svensk sociologi	30
8.1 Diskussion om sociologin	35
8.2 Problemen inom sociologin enligt de ”moderna” sociologerna	36
8.3 Min diskussion om problemen	36
9. Sociologi som yrke	40
10. Intervju och resultatredovisning	41
10.1 D-studenterna	41
10.2 C-studenterna	42
10.3 Slutförd sociologiutbildning	42

10.4 Arbete	42
10.5 Utbildning	44
10.6 Yrken	44
10.7 Sociologiutbildningen	44
10.8 Nyttan av sociologin	45
10.9 Utveckling som sociolog	46
10.10 Arbete/studier	47
10.11 Komplettering	47
10.12 Då/Nu	48
11. Reflektioner och slutsatser	48
11.1 Utbildning	48
11.2 Program kontra kurs	49
11.3 Arbetsgivare	50
11.4 Arbetsförmedling	50
11.5 Klass	51
11.6 Praktisk praktik	53
11.7 Specialister/generalister	53
11.8 Nyttan av studier i sociologi	55
12. Slutdiskussion	55
Referenser	60
Bilaga	

Förord

Denna uppsats bygger till största delen på intervjuer med sociologistudenter. Arbetet med den har varit givande både ur ett sociologiskt perspektiv och i ett lärandeperspektiv. Jag har lärt mig mycket under resans gång och vill tacka alla som varit mig behjälpliga med denna uppsats. Först tackar jag alla sociologerna som ställt upp och svarat på mina frågor. Ni har alla varit trevliga och hjälpsamma under samtalen. Många tankar och åsikter har kommit mig till del. Materialet blev stort och där fanns mycket att bygga på.

När jag talar om lärande vill jag också tacka Gudmund som handledde mig, när jag gjorde min C-uppsats. En noggrann man när det gäller den röda tråden, mer än en gång sa han att uppsatsen var rörig. Förhoppningsvis har jag blivit bättre på att strukturera genom denna lärdom. Därefter nämner jag Eduardo som handlett mig med denna uppsats, han är så noga med formalia att det ibland kändes som om han anmärkte på petitesseer. En studiekamrat frågade hur jag vågade byta handledare, detta gjorde jag eftersom man lär olika från olika personer. Förhoppningsvis har jag tagit till mig det bästa från bägge, så att uppsatsen blivit så bra som möjligt. Båda dessa män skall ha mycket tack för den uppmuntran och det stöd de ger sina studenter. De har hjälpt mig att se vad jag kan klara, gränserna för förmågan växer med sådana handledare. Som student förblev jag student fast jag var på väg att ge upp efter B-uppsatsen, detta är er förtjänst. Som sociolog uttrycker jag därmed återigen ett varmt tack.

Därefter nämner jag Liselotte som hade åsikter om min C-uppsats och även haft opinioner när det gäller denna. Andreas som sa att det fanns en uppsats från Lund med ett liknande tema. Eftersom mitt uppsatsarbete varit med på seminarierna har den stötts och blötts på dessa. Många influenser har kommit från mina studiekamrater, speciellt vill jag nämna Martina som hjälpt till med struktureringen och talat om var det fattas rubriker. Samt talat om vilka ämne hon har ansett vara viktiga att ta upp. Viveca jag har inte glömt din hjälp, vi har bara gått en termin tillsammans, men ändå har du ärligt talat om felaktigheter i texten. Långa meningar är inget för dig.

Sist men inte minst tackar jag bibliotekarierna; utan deras hjälp hade kostnaden blivit hög, både vad det gäller inköp av litteratur och tidsåtgång för att söka efter den. Först nämner jag Gunhild på högskolebiblioteket, alltid lika hjälpsam, när jag har sökt efter litteratur inom de olika ämnena. Tack för att du har varit så vänlig och alltid försökt hitta svar på mina frågor. Därefter är det Karin på lokalbiblioteket jag tackar, eftersom hon har lagt ner ett stort arbete

på att beställa och låna hem böcker åt mig. Detta långt utöver vad man kan kräva av en bibliotekarie. Fanns litteraturen någonstans i Sverige så skaffade Karin fram den. Samtidigt visade hon ett stort intresse för mitt arbete och bad även om att få låna min C-uppsats för att läsa den.

Som sociolog har detta arbete visat vad sociologi är, människor i samverkan som påverkar och influerar varandra. Bättre personer att utföra ett arbete tillsammans med hade jag inte kunnat önska mig. Om denna uppsats inte blir bra, så beror det i så fall inte på någon annan än mig. Med så mycket samarbetsvilja från olika personer, även de som aldrig träffat mig, så borde arbetet gå som en dans. Därför vill jag att ni ska veta att jag uppskattar all hjälp jag fått från er alla. Har någon några åsikter, positiva eller negativa får de gärna tala om dem.

Det är så jag lär, ros och ris, olika perspektiv, att tycka och tänka, revidera, fundera, allt är värt att beakta. Från olika håll, betrakta. Vid saker, vi lägger olika vikt, och ibland finns sådant, som skymmer vår sikt. Jag är subjektiv, hur kan jag låta bli? Jag, är aldrig vi. Hur veta, hur förstå, allt är färgat av nu och då. Problematiskt att andra förstå, att försöka förklara, hur det var tänkt. Ett är att tänka, två att förstå, det tredje, är, hur det blev så.

Objektiv, försöker jag vara, från den andres perspektiv, förklara. Habitus, född, uppväxt i en miljö, allt, sedan jag var, ett litet frö. Du växer, du är, du finns, försöker förändra, på vissa saker ändra. Förstå varandra, är inte lätt, vi har alla, olika sätt. Vi föddes, vi var, vi blev, vi är. Olika ödets lott falla, det enda vi vet, är, att vi är människor, alla. Vi pratar, argumenterar, tänker och reflekterar. Subjektiva åsikter alla har, vi analyserar och kontextualiserar. Alla är aktiva subjekt, se dem som objekt. Låt personligheten fara, var objektiv bara.

Gerd Wärnefjord

Kristianstad oktober 2006

1. Inledning

I boken *Staten* eftersträvade Platon att filosofer skulle fylla en viktig funktion i ett demokratiskt samhälle, i och med det borde härskarna vara filosofer. Sociologer är inte heller främmande för Platons utopi. På 1940-talet menade också några klassiker, bland annat Karl Mannheim, att sociologer är viktiga i planeringen av ett demokratiskt samhälle (Miegel & Johansson 2002:106). Här i Sverige har ingen sociolog sett det som en viktig roll i sitt yrkesutövande. Vi sociologer kämpar fortfarande för att bli erkända på arbetsmarknaden.

Föreliggande uppsats har sin utgångspunkt i en diskussion, där vi som läser sociologi på D-nivån, diskuterade om möjligheterna till ett arbete efter avslutade studier. Handledaren sade att ingen undersökt hur det gått för studenterna som avslutat sina studier i sociologi från Högskolan Kristianstad. Detta verkade intressant och därför bestämde jag mig för att undersöka detta. Högskolan har bidragit med adresslistor till studenter på C- och D-nivå. Jag vill alltså redogöra för synen på sociologin och utbildningen ur de studerandes perspektiv. Premissen är att försöka belysa frågan utifrån dagens arbetsmarknad och Högskola. Jag anser att det även behövs ett sociologiskt perspektiv på studenternas situation efter utbildningen som lyfter fram hur studenterna uppfattar situationen. Det har skett, och sker fortlöpande, förändringar på arbetsmarknaden, frågan är om det finns efterfrågan på sociologer i arbetslivet.

Borde Högskolan vara mer aktiv med att slussa ut eleverna? Jag har funderat på om vi inte kunde ha varit mer strategiska i våra val när vi gör våra uppsatser och avhandlingar. Sociologin är ett så stort ämne och det är möjligt att det skulle behöva fragmentiseras en aning. Allmänsociologi är vad vi läser. Borde det finnas fler inriktningar, varje litet spår inom sociologin kan ge spetskompetens. Behövs någon form av *praktisk praktik* genom att man under en period är på någon arbetsplats till exempel på ett socialkontor, en skola, eller en större organisation och studerat olika kulturer, grupper och attityder ur ett sociologiskt perspektiv? Skulle inte Högskolan kunna sälja idén om sociologiska analyser till organisationerna? Mycket inom arbetslivet, institutionerna och organisationerna skulle behöva analyseras ur ett sociologiskt perspektiv. Richard Sennet hävdar bland annat att: *den moderna arbetsmoralen fokuseras på gruppsamverkan – teamwork* (Sennet 1999:138) Hur vi samverkar är bl.a. vad sociologer studerar och därför borde det finnas ett behov av sociologer. Här nämner jag SVT, eftersom jag tycker mig märka att sociologer allt oftare syns, de deltar i olika diskussioner och ger då ett sociologiskt perspektiv på aktuella företeelser. Individerna ser skeende och praktik, vilket de tolkar utifrån sin kontextuella verklighet. Kanske är det då

svårt för dem att förstå strategin från beslutsfattarna i vårt samhälle. Samtidigt tycks inte beslutsfattarna förstå hur olika beslut påverkar vissa grupper av individer längre ner i hierarkin. Jag anser att den sociologiska kunskapen studenterna erhållit borde kunna vara till stor nytta i samhället och på arbetsmarknaden. Har det med engagemanget i de nyförvärvade kunskaperna att göra om sociologerna lyckas få ett relevant arbete eller är sociologin inte tillräckligt förankrad hos arbetsgivarna? Jag frågar mig ifall sociologerna får någon respons på sina meriter när de söker arbete?

2. Frågeställningar och syfte

Som titeln på uppsatsen anger är min primära frågeställning *vad som hänt med studenterna som studerade sociologi på Högskolan Kristianstad*. Jag inriktar mig härvid inte på alla studenterna utan först och främst på dem som gått C- och D-kurserna i sociologi, med fokus på dem som gått D-kursen. Jag har försökt kontakta alla som gått D-kursen på Högskolan Kristianstad och i fråga om C-studenterna har så många som möjligt tillfrågats om att besvara mina frågor. Syftet med denna uppsats är således att dels undersöka huruvida sociologin som ämne räcker till för att få ett arbete som är relevant till utbildningen, dels vilken ytterligare utbildning som eventuellt krävs för att komma in på arbetsmarknaden. I anknytning till sociologiutbildningen undersöker jag synen på denna, utifrån de studerandes nivå. Jag ser även på några andra faktorer som är betydelsefulla för min studie. Som ett sidospår gör jag även en ansats att belysa sociologin som ämne.

3. Disposition

Så här har jag disponerat uppsatsen.

I inledningen ger jag bakgrunden till uppsatsen; d.v.s. ett kort resonemang om varför jag gör denna studie. Synen på sociologin som ämne nämns och vad det finns för åsikter om utbildningen, ur de studerandes perspektiv, efter avslutad utbildning. Sedan presenteras frågeställningar samt syftet med uppsatsen, d.v.s. att undersöka huruvida sociologin som ämne räcker till för att få ett arbete som är relevant till utbildningen samt vilken ytterligare utbildning som krävs för att komma in på arbetsmarknaden. I kapitel 4 diskuteras mitt metodval; vilket följs av ett försök att definiera sociologi i kapitel 5. Den svenska sociologins bakgrund följer i kapitel 6. Därefter nämns svenska sociologer och vad de säger om svensk

sociologi i kapitel 7. Kapitel 8 innehåller yrken där sociologer kan verka. I kapitel 9 diskuteras sociologi som yrke, vilket därefter följs av en genomgång/redovisning av intervjuundersökningen samt en resultatredovisning i kap 10. I kapitel 11 finns mina reflektioner och slutsatser, och uppsatsen avslutas med en slutdiskussion i kapitel 12.

4. Metod

4.1 Introduktion

Metoden brukar vanligen vara ett verktyg som används för att samla in information och försöka lösa, lyfta fram eller illustrera ett socialt problem eller fenomen, vars slutliga syfte är att ta fram nya kunskaper, samtidigt som man oundvikligen söker sanningen i problemet ifråga, i detta fall, om sociologistudenternas arbetsmarknadssituation. Min undersökning har framför allt en kvalitativ karaktär, även om det sporadiskt kan dyka upp några enkla kvantitativa inslag. Enligt Alan Bryman (1997:202) finns det ingen obestridlig grund till att man inte skulle kunna använda kvalitativ forskning för att testa teorier med en metod som vanligtvis förknippas med kvantitativ forskning. Jag vill hermeneutiskt få fram sociologistudenternas synpunkter om dels deras möjligheter på arbetsmarknaden och dels deras synpunkter om sociologiska studier.

4.2 Forskarens presentation

Pierre Bourdieu (1991) ansåg det vara viktigt att positionera sig, vilket även jag tycker är angeläget. Jag citerar Bourdieu nedan angående detta och därefter presenterar jag mig själv.

Man pratar allmänt om "ställningstaganden". Det finns redan förutsedda åsikter, och dem tar man. Men man tar dem inte på måfå. Man har de åsikter man är benägen att ha i kraft av den position man innehar i ett visst fält (Bourdieu 1991:253).

Min personliga biografi har också haft betydelse för min metodologi. Jag själv läste och läser sociologi, samt äger en viss erfarenhet på arbetsmarknaden eftersom jag i mer än tjugo år har

arbetat i en industri. Under fyra terminer har jag ackumulerat ett sociologiskt kulturellt kapital, alltså förkroppsligar jag själv i viss mån uppsatsens problematik. Jag underförstår alltså av egen erfarenhet vad undersökningsfenomen innebär. Min egen erfarenhet tillåter mig, å andra sidan, att observera, bedöma och analysera mitt tema från två olika perspektiv: inifrån och utifrån. Även om jag befinner mig i både situationer och perspektiv strävar jag efter att uppnå en hög grad av objektivitet i analysen av mitt tema och material. Samtidigt som jag under processens gång har varit medveten om att tolkningen av texterna och intervjuerna påverkas av mina egna livserfarenheter, habitus, symboliskt kapital, socialisation, kulturella skillnader och tidigare arbeten. Härvidlag söker sociologin objektivitet, och en resonabel distans inför temat i fråga.

4.3 Undersökningens utgångspunkt

Då jag våren 2006 genomförde denna studie, började jag med att söka i litteraturen om ämnet sociologi och hur det definieras. Min ingång i sökandet var *Nationalencyklopedin* (2006) var jag sökte på orden sociolog, sociologi samt prefixet socio-. Därefter läste jag i tidskriften *Tvärnsnitt* (nr 4 årg.14 1992) där jag tog del av en artikel skriven av Ron Eyerman och Andrew Jamison angående sociologi: *Varför är svensk sociologi så amerikansk?* Den bakomliggande orsaken till just detta var att jag ville veta lite om bakgrunden till sociologin. Sedan läste jag boken *Om svensk sociologi* av Katrin Fridjonsdóttir (1987) där ett flertal svenska sociologer deltar med olika artiklar angående sociologins historia ur dess företrädares perspektiv. Dessa företrädare tar också upp problem som fanns hösten 1984 och våren 1985, när föreläsningarna som är ursprunget till boken hölls, samt hur samhällsutvecklingen påverkas av den sociologiska forskningen. I *Nationalencyklopedins* artiklar, som jag fann, sökte jag dessutom efter ämnen som är relaterade till debatten om sociologin och ifall potentialerna för en större efterfrågan på sociologer finns. Texterna har valts utifrån vilken relevans de har till ämnet. Jag ville se om sociologin går att använda praktiskt och därför fortsatte jag min undersökning med att intervjua ett antal sociologstudenter från Högskolan Kristianstad. Forskningsdesignen var öppen och jag insåg att det under arbetets gång kunde dyka upp problem och variabler jag inte tänkt på att undersöka. Uppsatsens intention är att analysera studenternas intervjuer utifrån uppfattningarna, redogörelserna, resonemanget och konversationen, enligt Asbjørn Johannessen & Per Arne Tufte (2003) rekommendationer.

4.4 Avgränsningar

Min undersökningsgrupp var sociologistudenterna på Högskolan Kristianstad, huvudsakligen D-studenterna men även några av C-studenterna har intervjuats. Jag har försökt nå alla D-studenter som läst sociologi på Högskolan Kristianstad. De utvalda sociologistudenterna har studerat mellan vt. 2003 och ht. 2006. Sociologin i Kristianstad driver D-kursen varannan vårtermin, och C-kursen varannan hösttermin. D-kursen fluktuerar mellan sex och tio studenter, medan C-kursen däremot varierar mellan tolv och tjugosju studenter.

4.5 Urval av respondenter

Detta är inte ett slumpurval, intervjupersonerna är inte valda ur olika grupper, de är valda för att de läst sociologi på Högskolan Kristianstad. Eftersom ämnet är ganska nytt där så är inte gruppen större än att det gick intervjuas i stort sett alla som läst sociologi på D-nivån. Det var ett strategiskt urval, eftersom respondenterna ägde en viktig information som jag behövde för att genomföra min undersökning.

4.6 Undersökningens genomförande

Min undersökning är en kombination av primär- och sekundärdata. Primärmaterial är insamlat och konstruerat utifrån kvalitativa intervjuer. Fördelar med kvalitativa intervjuer är flera, framför allt att informanter talar fritt kring olika tema. Mina informanter uttryckte sina åsikter i olika sociologiska tema. Beträffande sekundärdata är jag medveten om problem med dess trovärdighet, därför har jag gjort en bedömning av källornas auktoritet. En checklista av Martyn Denscombe (2000) har följts angående autencitet, trovärdighet och eventuell snedvridning. Jag utgick från Asbjørn Johannessen & Per-Arne Tufte (2003:98) när jag gjorde min intervjuguide. Intervjuerna var semistrukturerade eller så kallat *delvis strukturerade* detta innebar att frågorna var grundade på en intervjuguide. Detta var inte ett frågeformulär, utan teman som jag utgick från, vilka uppmuntrade till fördjupande information. Underfrågor samt likartade teman fanns och behövdes, informanterna gled in på olika ämnen under samtalets gång. Detta medförde en flexibilitet, där informationen ledde till reflektion för mig som forskare. Jag läste även vad Martyn Denscombe (2000:148-151) rekommenderar: Intervjuaren bör vara lyhörd för respondentens känslor och kunna leva sig in i dessa för att ha möjlighet till den mest relevanta informationen. Att vara tyst och låta respondenten tänka efter är viktigt,

men också att veta när det är dags att driva på samtalet för att få fram tankar och kunskaper. Ibland vill man gå djupare in på ett ämne och då är det viktigt att vara öppen och inte för närgången. Personliga värderingar bör intervjuaren hålla inne med, samt låta bli att ge uttryck åt egna åsikter, angående ämnena som tas upp. Till sist är det viktigt att respektera respondenternas rättigheter, vilket innebär att veta när diskussionen bör avslutas på grund av känslorna det rör upp. Allt detta har jag haft i hågkomst när jag genomförde intervjuerna och försökt att reflektera över under samtalens gång.

Jag tydliggjorde och utvecklade från svaren jag fått. *Kontexten är en viktig aspekt vid semistrukturerade intervjuer*, enligt May (2001:151) och detta har jag haft i åtanke. Eftersom det finns ett visst handlingsutrymme när denna metod används bör man utföra den själv. Detta var en fördel med att utföra studien på egen hand, kontext och innehåll blev därmed lättförståeligare för mig. Tyngdpunkten låg på den intervjuade som utvecklade sina tankar och kom med synpunkter, vilket medförde att informationen blev mycket fylligare.

Högskolan har bidragit med adresslistor till studenter på C- och D-nivå. Jag har gjort en intervjuundersökning, där jag genomfört intervjuer per telefon och skickat e-mail, men även haft personliga samtal med vissa av respondenterna. Telefonsamtalen ägde rum vid olika tidpunkter, och sträckte sig från april till maj 2006. Enligt Tim May (2001) finns det fördelar med att använda telefonintervjuer som surveymetod. Dessa är jämförelsevis billiga och lätta att administrera.

Dessutom kan svarsfrekvensen bli högre eftersom människor inte är lika ängsliga för att prata med någon i telefon som att öppna dörren för en vilt främmande person och ge en intervju (May 2001:126).

Detta lade jag märke till under intervjuerna, samtalen blev ofta, lika en diskussion mellan ett par vänner. Detta kan bero på att vi hade en gemensam bakgrund i sociologin, men aldrig hade träffats personligen. Förutfattade åsikter om varandra fanns därmed inte och ofta innebär synintryck mycket för hur vi uppfattar varandra. I vissa fall ringde jag flera gånger, för att nå studenterna som inte var anträffbara. D-studenterna är tjugofem stycken, mig själv inräknad

och av dessa har endast tre stycken ej kunnat intervjuas. En av dessa lovade höra av sig veckan efter, eftersom hon inte hade tid när jag ringde. Jag prövade ytterligare en gång eftersom hon inte hört av sig, därefter lät jag det bero. Nästa person jag ringde till, gick inte nå på det telefonnumret. Beskedet blev att jag skulle kontrollera numret och jag sökte efter ett annat men hittade inget. Den tredje av dessa ringde jag till och fick besked av den som svarade att denna sociolog inte ville delta i någon intervju, alla övriga har deltagit i min undersökning. Efter intervjuerna med D-studenterna ringde jag nästan alla C-studenterna som jag hade hemtelefonnummer till. Vissa har jag försökt nå ett antal gånger och några har bara telefonerats en gång. Jag ansåg att relevansen för min studie redan fanns bland D-studenterna och beslöt därför att avbryta intervjuerna en vecka senare. I sammanhanget kan även nämnas att det finns personer från Malmö och Lund men även från Småland och Blekinge. Erfarenhetsmässigt finns det en stor spridning, åldrarna varierar från strax över tjugo till över fyrtio. Även tidigare och nuvarande yrken skiljer markant. Några har valts ut för personliga intervjuer och en kvinnlig D-student samt en manlig C-student har ombetts att definiera sociologi samt på vilka arbetsplatser de kan tänka sig att sociologer skulle kunna göra nytta.

4.7 Samtalsintervjuns genomförande

För att få del av ovannämnda personers åsikter använde jag samtalsintervjuer där jag formulerade frågorna så att jag, vid behov, kunde utveckla och förklara dem närmare. Jag utformade först ett frågeformulär som jag testade på bekanta och diskuterade med min handledare. Efter min forskningspraktik omformulerade jag vissa frågor och slutligen kom jag fram till de tjugo frågor jag använt mig av i undersökningen (se bilaga). Intervjuundersökningen gällde från början alla C- och D-studenterna, bland C-studenterna valde jag att avbryta efter en viss tidpunkt och då använda mig av intervjuerna jag erhållit med dem jag lyckats få kontakt med, eftersom jag då ansåg mig erhållit ett tillräckligt underlag. Av tjugofem D-studenter, mig själv inräknad har jag intervjuat alla utom tre som jag inte lyckats få kontakt med. Tjugoen personer förutom mig själv är representerade, vilket jag anser vara tillräckligt för att ha möjlighet att yttra sig om representativitet och validitet.

Jag spelade in samtalsintervjuer på mini-diskett, och sedan transkriberade jag samtalsintervjuerna för att på ett enkelt och adekvat sätt kunna dokumentera och analysera sociologistudenternas uppfattningar, redogörelser, resonemang och konversation.

Samtalsintervjuerna inleddes med att jag kort presenterade undersökningen och garanterade studenternas anonymitet. De flesta samtalsintervjuerna varade mellan en och en halv timme.

Beträffande D-studenterna har jag uppnått en hög representativitet, och angående validitet har jag också nått upp till en hög validitet, eftersom undersökningen verkligen mäter det som den avser att mäta. Dock bör validitet och reliabilitet värderas på ett annorlunda sätt i studier med kvalitativ inriktning jämfört med studier av kvantitativ karaktär. Inom kvalitativ forskning kan man inte skatta tillförlitligheten med siffror och statistiker. Kvalitativa studier kan i allmänhet vara svåra att generalisera. Jag strävar inte efter att generalisera. Jag vill endast illustrera en konkret situation, det vill säga sociologistudenter från Högskolan Kristianstad.

4.8 Närvarointervjuns genomförande

Jag intervjuade tre C-sociologistudenter för att få ytterligare information om hur de såg på sociologin, hur de definierade den och inom vilka yrke de ansåg sociologer kunde verka. Dessa intervjuer ägde rum på olika platser. En av dem gjordes utomhus på en parkbänk, nästa i en cafeteria och den tredje på en restaurang. Vid dessa tillfällen gjorde jag endast anteckningar. Jag bad också dessa tre tänka på mina två huvudfrågor samt skriva ner vad de ansåg. Eftersom platserna intervjuerna genomfördes på var neutrala blev atmosfären informell, vilket jag anser var en fördel. Nackdelen var att det inte gick att spela in samtalet. Relationen mellan mig och informanterna var kamratlig eftersom dessa var studiekamrater. Nämnas kan då att den ena endast gått en termin tillsammans med mig. Ändå vill jag påstå att intervjun utvecklades som ett samtal mellan två vänner.

4.9 Uppsattsseminarier

Denna uppsats har även tagits upp på två seminarier, där mina studiekamrater har fått ge feedback och kritik. Min handledare har då varit vänlig att sända den del av arbetet, som varit färdig, till dem per brev. Detta har medfört att de övervägt det de läst och haft skrivna anteckningar med sig. De har då nämnt vad de har reflekterat över och vad de ansett att jag bör ta upp för teman, i min studie, från mina uppgifter.

4.10 Metodval för analys

Uppsatsens intention är att analysera studenternas intervjuer utifrån meningsinnehållet, berättelserna, diskursen och konversationen, i enlighet med Johannessen & Tuftes (2003) rekommendationer. Telefonintervjuerna har jag skrivit ut ordagrant och de hade en bra kvalitet på ljudupptagningen. Några små misstag fanns men dessa var inte så stora att jag anser mig ha utelämnat någon relevant information. Därefter har jag snyggat till meningarna så de blivit lättare att läsa och förstå.

Det talade ordet måste snyggas upp och redigeras en aning för att få en för läsaren begriplig form på den skrivna sidan. Därigenom förlorar det ofrånkomligen en del av sin autencitet (Denscombe 2000:156).

4.11 Metodologiska reflektioner

Jag avrundar metodkapitlet och lägger fram tankar och reflektioner kring undersökningsmetoden. Några saker som borde ha varit med i intervjuerna nämns, mycket kan analyseras ytterligare angående de framtida arbetsuppgifterna för sociologerna. Förslag till ytterligare framtida forskning omtalas.

I studien har egna frågeställningar använts, jag borde ha kontrollerat om det funnits frågeformulär att utgå från. I intervjuformuläret fanns inga frågor angående intervjupersonernas bakgrund. Fler anknytningar till ämnet finns. När jag frågade om utbildning kunde jag ha utvecklat frågorna bättre. Detta märkte jag eftersom personer som svarat nej på min fråga om tidigare högskoleutbildning, hade poäng från andra kurser. Det hade varit relevant, att fråga om de hade läst något program, detta tycks vara viktigt. Därför anser jag att den frågan skulle ha varit med, många antog att det var vad jag åsyftade, med min fråga.

I undersökningen har den kvalitativa metoden använts och den kvantitativa metoden valdes bort. Jag valde en induktiv forskningsmetod eftersom intresset inte var att generalisera eller få fram ett representativt urval. Detta eftersom jag valde att göra djupintervjuer med i stort sett

alla D-studenterna, samt det antal C-studenter jag fått tag i fram till det datum jag satt som brytningspunkt. Möjligen skulle jag ha haft studenterna som studerar D-nivån nu, placerade i den andra gruppen. Men jag anser att det i så fall endast har betydelse angående om de fått arbete. Några av dem hade försökt, så därför känns det relevant ändå. Tillförlitligheten på frågeställningen, anser jag vara representativ. Enligt mig tillfredsställs kriterierna angående reliabilitet och validitet.

Forskningen är valid när slutsatserna är sanna. Forskningen är reliabel när resultaten är upprepbara. Reliabilitet och validitet är krav som kan ställas både på forskningens design och på mättekniker. När det gäller forskningsdesign granskar vi slutsatserna och ställer frågan om de är sanna och upprepbara. När det gäller mätteknik granskar vi observationsprotokollen och frågar om de är exakta och upprepbara (Kidder 1981:7 i May 2001:96).

Detta är ett arbete jag inte kommer att göra om i första taget, eftersom det var alltför tidskrävande. Vill man göra något liknande kunde det vara en fördel att kombinera kvantitativ och kvalitativ metod. Intervjupersonerna var för många, när endast en person arbetar med intervjuerna. I en så stor undersökning bör man vara flera om att utföra arbetet. Fördelar fanns och där nämner jag djupet på informationen, värdefulla insikter, respondenternas prioriteringar, validitet, flexibilitet samt den höga svarsfrekvensen. Det är relativt billigt i jämförelse med andra metoder. Det fanns även de som var glada för att någon från högskolan hörde av sig, detta medförde också en glädje i att samtala med personer jag inte kände sedan tidigare. På det viset rekommenderar jag varmt samtalsintervjuer, i början kände jag mig tveksam till att ringa så många okända personer. Denna osäkerhet har helt försvunnit på grund av dessa trevliga och hjälpsamma personer jag samtalat med.

5. Tidigare studier i ämnet

Sociologer på arbetsmarknaden (1981), sammanställd av Eva Fasth & Katrin Fridjónsdóttir, verkar vara det första arbetet i ämnets problematik. Sammanställningen är konstruerad utifrån en uppsats skriven av Agneta Franssén & Monika Lundqvist ht.80. Fasth & Fridjónsdóttir uppmuntrade övriga sociologiska institutioner att genomföra motsvarande undersökningar.

Denna sammanställning av Fasth & Fridjónsdóttir (1981), har min handledare lyckats skaffa fram och här redovisar jag det jag anser relevant. Situationen för sociologer när det gäller arbete är vad författarna vill ge en bild av. Yrkesområden där sociologer finns, är vad de vill kartlägga. Definitionen på sociolog har de bestämt sig för att kalla de som gått minst 60 poäng sociologi. Det påpekas att sociologer inte är ett begrepp, på ett sätt, som medför att arbetsgivare säger sig söka sociologer. Studien gällde sociologer utbildade 1970 -1979 vid Lunds universitet.

Fasth och Fridjónsdóttir (1981) skriver att 72 % av sociologerna nåddes. De har gjort en socialgruppsindelning, från arbetarhem var då 26 %, 7 % uppgav inte faderns yrke och 74 % hade borgerlig bakgrund av något slag. En viss ökning av personer från arbetarklass märks, en lägre andel åren 1970-1972 till ett ökat antal 1976-1979. Författarna säger att de absoluta talen är små och att fel då kan uppstå, därför vill jag inte nämna några procent angående detta.

Vanligaste kombinationsämnen var: pedagogik, psykologi och företagsekonomi. Sociologerna delades in i beteendevetare och samhällsvetare beroende på kombinationen de hade. Sysselsättningen var hög, 88 % förvärvsarbetade i någon form, endast 1 % var arbetslösa. Föreslagna yrken för sociologerna fanns inte, detta exemplifieras med citat: *Man kan inte se sociolog som ett yrke i sig* (Fasth och Fridjónsdóttir 1981:6). Ytterligare utbildning behövdes, endast 15 % arbetade i privat sektor, 41 % i statlig och 40 % i kommunal, endast 3 % var egna företagare. Samhällsvetenskaplig inriktning tycks innebära bättre utsikter än beteendevetenskaplig. När det gällde hur de fått arbete nämns att ovanligast var genom arbetsförmedling och flest hade fått via annonser eller arbetsgivares förfrågningar.

I Fasth och Fridjónsdóttir (1981) finns exempel på yrken: amanuens, lektor, forskningsassistent, socialassistent, kurator, socialchef, lärare, sjuksköterska, läkare, bibliotekarie, journalist, redaktör, personalchef, personalassistent, utbildningsplanerare, personalkonsulent, utredare, kanslist, kontorist, assistenter inom statlig och kommunal sektor, byrådirektör och byråchef. Nämnas kan att socialassistent och kurator var vanligast bland yrkena. 47 % av sociologerna ansåg inte att ämneskombinationen haft någon betydelse när de anställdes, men det nämns att ca 30 % inte besvarat den frågan. 25 % ansåg sociologin som avgörande och författarna menar att sociologin troligtvis haft stor betydelse för ca 51 % vid anställningen.

I Fasth och Fridjónsdóttir (1981) nämns att det frågats om nyttan av sociologin i arbetet, 18 % ansåg sig inte ha nytta av den, begränsad nytta 2 %, allmän nytta 10 %, undervisar 20 %, metodkurs 22 %, teori/analys 46 %. Allmän nytta exemplifieras med citaten:

Personligen – ej arbetsmarknadsmässigt – arbetsgivare vet ej vad sociologi är för något. Inga kunskaper är direkt överförbara, nyttan gäller mer att man har vissa referensramar. Allmänbildning. Utvecklat sunt förnuft (Fasth & Fridjónsdóttir 1981:11-12).

Även försök till definiering av en sociolog efterfrågades. 31 % menade att en sociolog ägnar sig åt forskning och undervisning. 23 % framställde sociologen som en person vilken: *studerar grupper relationer, samhällssystem och samhällsliga problem på mikro- och makronivå* (Fasth & Fridjónsdóttir 1981:13). 21 % ansåg sociologer vara utredare/konsulter, 10 % sa att det är en person som förenar kunskap och praktik. Några definitioner var komplicerade att klassificera, ett fåtal av dessa citeras:

Ej teoretiker – vilket de flesta tyvärr är idag. En sociolog ska vara insatt i nästan alla ämnen som rör social vetenskap. En som inser att hon inte själv är något objektivt mätinstrument utan en tänkande och kännande människa. En som med rätt hypotes väljer metoder som kan besvara frågeställningar. En som kan alla saker som sakförhållanden och placera in fenomenet i ett större historiskt samhälleligt/kulturellt och ett litet sammanhang. Sakerna ska kunna vara av olika karaktär, slag, t ex även känslor, värderingar. Erfarenhetsmässigt: Någon vars främsta och mest tröttande mission är att förklara för omvärlden att sociologi kan vara litet mer än att göra intervjuer (Fasth & Fridjónsdóttir 1981:15).

Att definiera sociolog var ogörligt tycktes det, därför citeras en av sociologerna när det gäller den allmänna inställningen. *Sociology is everything and everything is sociology* (Fasth & Fridjónsdóttir 1981:15).

En av mina studiekamrater nämnde att det fanns en uppsats på Internet med titeln *Var hamnade sociologerna*. Jag bad bibliotekarien Gunhild Seebass på Högskolebiblioteket om hjälp med att finna den och skriva ut den. Detta var en D-uppsats skriven av Vjollca Jasharaj och Malin Hedroy (2003) inom ämnet för min undersökning med titeln: *Var hamnade sociologerna - specialister eller generalister på arbetsmarknaden? – en kvalitativ undersökning*. Författarna säger att:

Syftet med uppsatsen är att, ur ett sociologiskt perspektiv, skapa en förståelse för var sociologer hamnar efter sina studier samt utifrån intervjuerna och relevant litteratur bl. a studera och belysa vilken nytta intervjupersonerna har haft av sina sociologistudier (Jasharaj & Hedroy 2003 i Abstact).

Intervjuerna är endast åtta till antalet, respondenterna har minst kandidatexamen med sociologi som huvudämne. Studierna har bedrivits vid Lunds universitet. Författarna säger:

Trots åldersspannet har vi inte sett några skillnader i vägen till sysselsättning, utan det är andra aspekter som har spelat roll (t ex erfarenhet, personlighet och kontakter) var de har hamnat och vilket arbete de fått (Jasharaj & Hedroy 2003:3).

Jag vill påstå att det inte går uttala sig om ålderns betydelse. Åldern kan ha betydelse enligt mig, eftersom ingen av de äldre är arbetslös. Ytterligare nämns inte huruvida det har betydelse vilken övrig utbildning respondenten har. Här kan jag tänka mig att det inverkar, eftersom Jakob som tillhör de tre personer som är under trettio, har läst ett program samt har ett relevant yrke. Hur många högskolepoäng har sociologerna, som har relevanta yrken? Det är överhuvudtaget svårt att uttala sig om något i denna intervjuredovisning. Intervjupersonerna har slutfört sin sociologiutbildning mellan så skilda tidpunkter, en av dem 1974, nästa 1993 och de som gick ut sist gjorde det 2003. Därför bör det vara stor skillnad angående arbetsmarknaden, när de sökt arbete.

Jasharaj & Hedroy (2003:35) säger: *Vi konstaterar att det generellt tar tid tills man får arbete idag, p g a dagens arbetsmarknadssituation.* Vidare redovisas inte detta, vilket jag anser har stor betydelse för möjligheten till arbete. Enligt författarna har andra aspekter spelat roll och då nämner de *erfarenhet, personlighet och kontakter.* Självklart har dessa aspekter betydelse, men skillnaden på utbildningen respondenterna har är stor och detta borde också påverka.

Ytterligare kan nämnas syftet som: *är att, ur ett sociologiskt perspektiv, skapa en förståelse för var sociologer hamnar efter sina studier* Jasharaj och Hedroy (2003:1). Det borde ha nämnts tydligare att sociologi är ett ämne som måste kombineras med andra för att det ska vara relevant till ett arbete. *Sociologerna hamnar i offentlig sektor* Jasharaj & Hedroy (2003). De nämner även i sin sammanfattning att sociologen nuförtiden betraktas som generalist. Intressant hade varit att få veta, varför sociologerna betraktas som generalister.

Värt att nämna är att sociologen har från att ha betraktats som specialist, när sociologin expanderade i Sverige, övergått till att betraktas som generalist i dagens samhälle (Jasharaj & Hedroy 2003:36).

Vill de göra detta uttalande borde också specialist och generalist förklaras tydligare. Författarna har valt att förklara vad profession är, min fråga är då om de anser att specialist är synonymt med profession? Vill man kalla någon generalist bör också detta ord förklaras. Generalisera innebär i vardagligt språk att man uttalar sig om alla, utan att veta vad varje person har för åsikt. På grund av ovan nämnda väljer jag att försöka förklara generalist, enligt Anthony Giddens (2003:336). I de nya arbetsformerna utformas nya allsidiga anställda, vilka blir kreativare och bättre på problemlösning. Anställda som är flexibla, anpassningsbara och snabbt lär sig nytt är vad som efterfrågas. Giddens nämner då varför han anser detta och menar, enligt citatet nedan, att det finns viktiga förmågor hos generalister.

Expertis när det gäller exempelvis ett visst dataprogram behöver inte vara lika viktig som en förmåga att haka på andras idéer eller att formulera lösningar på ett problem. Specialiserade kunskaper är allra oftast en tillgång, men om de

anställda har svårt att tillämpa sina specialiserade (och därmed snäva) kunskaper på ett kreativt sätt i nya sammanhang kanske de inte utgör en tillgång på en flexibel och innovativ arbetsplats (Giddens 2003:336).

Giddens nämner en studie från Joseph Rowntree Foundation, *The Future of Work* (Meadows 1996) där forskarna menar att *personliga färdigheter* är allt betydelsefullare idag. Dessa förmågor är då att kunna *ta människor*, samt hantera grupper och konflikter som uppstår i dessa. Med andra ord *social kompetens* synes allt betydelsefullare. Tekniska kunskaper och förmågor förlorar till viss del i betydelse (Giddens 2003:336).

Istället för att anställa "smala" specialister föredrar många företag idag att anställa kunniga icke-specialister ("generalister") som kan utveckla sina kunskaper och färdigheter på arbetet. I och med att teknologin och marknadskraven förändras, utbildar och omskolar man sina anställda utifrån sina specifika behov istället för att anställa nya personer eller leja dyra konsulter. Investering i form av kunskap kan göra medarbetarna till värdefulla tillgångar och dessutom utgöra en strategi för anpassning till en föränderlig värld (Giddens 2003:336).

Enligt mig finns förklaringen till specialister och generalister föredömligt återgivna i ovanstående text. Generalist är då en allsidig person med mångkunnighet och bred kunskap, hade detta förklarats är det möjligt jag godkänt att sociologerna kallas generalister. Men bättre hade varit om författarna skrivit allvetare istället för generalist.

Jag avslutar med att benämna sociologerna för allvetare och specialister. Detta eftersom det finns sociologer som inriktat sig på smalare områden inom samhällsvetenskapen. Vilket Stefan Svallfors (2000) kritiserar i texten nedan:

En del av dessa nutida tänkare skulle förmodligen om de ställdes inför ett myllrande händelseförlopp av detta slag nöja sig med att analysera de olika

grupperingarnas klädstilar, uttryckssätt och teatervanor, kartlägga vilka kaféer de besökte och vilken musik de lyssnade på. De skulle urskilja "livsstilar" och "distinktionens konsumtion" – kanske skulle de till och med "dekonstruera" aktörernas självförståelse. Deras texter kommer inte att leva i 150 år (Svallfors 2000:126).

6. Sociologi

6.1 Definition av sociologi

Jag har botaniserat om sociologi i olika uppslagsverk, sociologiböcker och högskolekataloger eftersom alla sociologer *betonar* att det är ett praktiskt ämne. Min sammanfattning blir då att:

Sociologi är vetenskapen om människor i aparta sociala kontexter, det rör sig om sociala processer och relationer av varierande sort, alltifrån övergripande samhällsförändringar till människors möten i vardagen. I det stora hela studeras samhället inom sociologin men studierna inbegriper också individerna och varför och hur deras relationer skiljer sig åt när det gäller värderingar, handlingsmöjligheter och potentialer till ett bättre liv. Relationen mellan samhället och människan är det viktiga i studierna. Skilda sociala faktorer undersöks, nämnas kan ex politiska, ideologiska och ekonomiska faktorer. Hur samarbetar individerna i grupperna med varandra, samt vilka livsstilar finns, hur fungerar interaktionen sett i konsensus/konfliktperspektiv, hurdana är arbetsvillkoren samt hur ser olika områdens traditioner och mönster ut?

Jag valde att börja min definition enligt *Nationalencyklopedin* (NE) eftersom detta är encyklopedin de flesta har tillgång till och därför lätt kan få tag i uppgifterna jag ger, även om de inte läst sociologi själva. Detta nämner jag eftersom min handledare undrade varför jag valt just Nationalencyklopedin. Läran om grupper, relationer och sociala beteenden är definitionen NE ger på sociologin. När jag kontrollerade författaren av artikeln så fann jag att det var Thomas Brante, vilken är professor på Sociologiska institutionen vid Lunds universitet. Sociologi är:

Läran eller vetenskapen om samhället, akademisk disciplin som har "det sociala" som särskilt studieobjekt. Ämnets utgångspunkt är att mänskligt handlande och

tänkande inte bara kan förstås som naturgivet, eller som resultatet av individuellt självbestämmande, utan att människan också är en socialt bestämd varelse. Skillnader mellan individer, grupper och samhällen är orsakade av historiskt nedärvda skillnader vad gäller sociala förhållanden, organisationsformer, regler, sedvänjor, normer och värden. Det är dessa orsaker till regelbundenhet och variation som är sociologins studieobjekt (Brante i NE 2006).

Enligt NE är sociologin ett mycket fragmenterat ämne, *det sociala* har så många olika konfigurationer och uttryckssätt. Globala strukturer och processer men även ett möte mellan två människor kan studeras ur ett sociologiskt perspektiv, t ex ett relationistiskt eller ett symboliskt interaktionistiskt sådant. Kärnan ligger dock på medelstora företeelser, likt kollektivt agerande och organisationer samt olika slags institutioner. Ämnet innehåller olika delområden som exempelvis familje- feministisk- och medicinsk sociologi och detta innebär en fragmentering inom ämnet. Sociologer har en uppsättning allmänna metoder och teoretiska ansatser gemensamt, vilket ger ämnet dess identitet, synkront som karakteristiska teorier framkommit inom delområdena.

Giddens (2003:17-21) säger att vi lever i en föränderlig värld, orättvisor och väsentliga konflikter finns, klasskillnaderna medför påfrestningar och tekniken påverkar vår miljö. Det finns en tydlig oro men också ljusglimtar, vi har ännu chansen att skapa ett bättre samhälle. Sociologiska frågor är då: Hur blev världen som den blev, varför skiljer vår värld så mycket från våra föregångares och vad kommer att ske? Studiet av människans sociala liv, samhället och grupperna är vad sociologin handlar om. Ämnet är brett, från det globala till det lokala, men även ett kortvarigt möte mellan två personer kan studeras. Inom sociologin får vi veta att ett större perspektiv behövs, det bekanta och invanda ger en bild, genom sociologin kan vi se det från den/de andras vy. Sociala och historiska krafter påverkar det som synes självklart, att förstå det osynliga som styr vårt individuella leverne och dess sociala sammanhang är grunden till ett sociologiskt perspektiv. Sociologen kan se förbi egen erfarenhet och placera saker och ting i ett större perspektiv, förmågan att kunna ignorera det invanda och betrakta något från en annan synvinkel är vad det handlar om. Alla påverkas av det sociala sammanhang de befinner sig i, ändå är inte allt determinerat på grund av detta. Vi är individer, det är människorna som gör historien. Uppgiften för sociologerna är att studera sammanhang och samband, *mellan vad samhället gör med oss och vad vi gör med oss själva*. Social

struktur är ett mönster, en struktur som kan skönjas, regelbundenheter finns i beteendet och angående relationerna mellan individerna. Det finns en struktureringsprocess, samhällena byggs och rekonstrueras av människorna. Kunskap om olika kulturer behövs, vet man inget om skillnaderna går det sällan att förankra besluten, studierna gäller balansen *mellan social reproduktion och social förändring*. Samtidigt ökar vår förståelse och medvetenhet angående vår omgivning och oss själva.

Sociologin handlar om vårt eget liv och vårt eget beteende, och uppgiften att studera oss själva är ibland det mest komplicerade och svåra vi kan företa oss (Giddens 2003:21).

Det jag tänker på när det gäller sociologi är Ronja Rövardotter och rumpnissarna: Varför gör ni på detta viset? (Sara, C-student 2006).

Aubert har skrivit att: Sociologin har därför sin största mission i att analysera samhället tvärs över alla existerande sektorsgränser. Samspelet mellan institutionerna, yrke, skola, arbete, politik osv. framstår för Aubert som mest frestande av sociologins alla uppgifter. Denna programförklaring för sociologin är lika sann i dag som för tjugo år sedan (Rundblad 1987:74).

Det som ger sociologin dess speciella karaktär är vanan att betrakta varje mänsklig handling som ett inslag i ett större sammanhang, bestående av en icke slumpmässig samling aktörer som är förenade i ett nät av inbördes beroende. Man kan säga att sociologins huvudfråga är följande: Vad har det för betydelse att människor i allt de gör eller kan tänkas göra är beroende av andra människor; vad har det för betydelse att de alltid lever (och inte kan annat än leva) tillsammans med, i kommunikation med, i ett utbyte med, i konkurrens med, i samarbete med andra människor? (Bauman 1990:15).

Sammanfattningsvis kan sägas att vi är interdependenta i den ständiga dialektiken mellan frihet och individens omständigheter.

6.2 Sociologisk forskning

Enligt NE (2006) är de sociologiska datainsamlingsmetoderna: enkäten, intervjun, experiment med smågrupper och s.k. naturliga experiment. Officiell statistik och databaser är exempel på något som ofta används av sociologer för att få fram empiriskt material. Nuförtiden används avancerade statistiska metoder när datamaterialet bearbetas inom den kvantitativt inriktade sociologin. Sociologer forskar om till exempel: social ojämlikhet, etniska konflikter, välfärd, boende, organisationer, institutioner, arbetsliv, massmedier, konsumtion, arbetsmarknad, brottslighet, genus, miljö, barn, ungdomar, kultur, mångkultur, globalisering och makt för att nämna några områden som ingår inom ämnet.

7. Bakgrund till sociologin

Enligt NE tog den moderna sociologin sin början på det tidiga 1800-talet i Europa, då snabba samhällsomvandlingar var signifikanta. Övergången till industrialiserade nationalstater från äldre samhällsordningar förorsakade en stor social disharmoni, den *sociala frågan* var utmärkande, denna symboliserade upprinnelsen av en ny fattigdomstyp. Armodet och samhällsförändringarna var orsak till häftiga offentliga dispyter mellan de intellektuella. Edward Shils amerikansk sociolog och idéhistoriker beskriver sociologins studie-objekt:

1800-talets sociologi hade sitt eget ämnesområde, ett ämne som etablerades många årtionden innan sociologin betraktades som värdig akademisk status; de hade de fattiga, de utslagna, de underdåniga, de förödmjukade, de moderna samhällenas kriminella (Shils Nationalencyklopedin 2006).

I enlighet med NE kan sägas att de viktigaste typerna av empirisk forskning under 1800- och det tidiga 1900-talet bedrevs bland dessa kategorier av befolkningen, eftersom dessa negligerades av de andra akademiskt etablerade disciplinerna. Sociologin hittade sitt objekt i denna kaotiska värld och utvecklades i och med det till en karakteristisk vetenskapsgren.

Analogt med NE fanns ett stort behov av begreppsliga omdaningar ur teoretisk aspekt där de nya samhällsfenomenen kunde skildras, ett *nytt språk* behövdes, detta nya behov förklarar de

många teoretiska systemen, hierarkierna och dikotomierna. Dessa är signifikativa för de sociologiska klassikernas alster och begreppsapparaterna behövdes för att man skulle kunna klassificera och kategorisera de nya sociala fenomenen.

Man kan läsa i NE att upphovsmännen av de nya begreppsapparaterna tillhör sociologins klassiker. Som sociologins fader nämns ofta Auguste Comte, han myntade termen *sociologi* och var en av de första som bemödade sig om att ge vetenskaplig status åt sociologin. Comte höll före att om ett vetenskapligt synsätt även gick att använda på sociala problem borde dessa gå att lösa. Uppgiften för sociologin blev till följd av detta, att konstruera *dekreten* för gemenskapens dynamik, från vilka pragmatiska insatser kan deduceras. Enligt Comte borde samhällsteorin vara en positiv och nyttig vetenskap och inte metafysisk och spekulativ, programmet kallade han för *social fysik*.

I NE sägs att 1800-talets övriga klassiker hade samma strävan såtillvida att de utgick från de snabba samhällsförändringarna. Försök gjordes för att gripa samhällets *sanna väsen* med nya teoretiska system och att upptäcka lagarna till samhällets dynamik. En av klassikerna var Herbert Spencer som såg samhället som en organism, med delar som utför nödvändiga funktioner, vilka gemensamt genererar helheten. Karl Marx är ytterligare en klassiker och han såg klasskampen som historiens grundläggande drivkraft. Émile Durkheim menade att *den fredliga kampen för överlevnaden*, dvs. arbetsdelningen och specialiseringen var den centrala processen till moderna samhällen. Max Weber uppfattade den ökade rationaliseringen på den mänskliga existensens flesta områden vara ett resultat av utvecklingen. Vilfredo Pareto sårade på logiska och icke-logiska handlingar (residuer). Ferdinand Tönnies talade om en förändring från *Gemeinschaft* till *Gesellschaft*. De teoretiska systemen kopplades allt oftare samman med empiriskt material och klassikernas verk varslade om den moderna sociologin. Marx, Weber och Durkheim har företrädesvis varit skolbildande, Marx teori har här fungerat som inspirationskälla för ett antal av resterande klassikers teorier.

I NE sägs också att sociologin grundades först en bit in på 1900-talet som akademisk disciplin. Särskilt Durkheim (en av de första professorerna, 1902), vinnlade sig om att ge en vetenskaplig grund åt sociologin genom att definiera dess studieobjekt och metod och därmed skilja den från liknande ämnen. Studieobjekten är *sociala fakta*, dvs. samhällets traditioner, sociala relationer, institutioner, organisationer, kollektiva föreställningar, normer och värden vilka utövar ett *tvång* på individerna, enligt Durkheim. Sociala fakta existerar *sui generis* (av eget slag), detta berättigar sociologin som en självständig vetenskap. Det är dessa sociala

fakta, dvs. *sociala strukturer* (nätverk av relationer) och *institutioner* (normativa värdemönster) som är studieobjekten. Kausala och funktionella analyser utgör sociologins främsta förklaringsredskap. Sociala fakta skall därför studeras lika formalistiskt och neutralt som nativa objekt, med metoder influerade från naturvetenskapen.

Enligt NE definierade Weber sociologin som: *Den tolkande förståelsen av socialt handlande*. Sociologen måste genom att använda *verstehen*-metoden sätta sig in i de handlandes avsikter, vilket är grundvalen för en subjektivistisk sociologisk tradition. Interaktionen mellan handlande individer är enligt denna tradition sociologins studieobjekt. Dessa traditioner både de objektivistiska och de subjektivistiska har fortsatt utvecklats, i en alltemellanåt produktiv konkurrens under 1900-talet.

Sociologin utvecklades i flera olika riktningar, enligt NE, ofta med nationell prägel under mellankrigstiden. De brittiska socialantropologernas fältarbeten och funktionalistiska teorier, framför allt Alfred Radcliffe-Browns studier och Bronislaw Malinowskis deltagande observationer gav ett essentiellt underlag till korrelerande sociologisk analys. Marcel Mauss och *Annales-skolan* förde det Durkheimiska arvet vidare i Frankrike, *Institut für Sozialforschung* grundades i Tyskland 1923, detta var ett marxistiskt orienterat forskningscentrum där den kritiska teorin växte fram med *Frankfurt-skolan*. I USA dominerade *Chicago-skolan*.

7.1 Tillbakablick svensk sociologi

Enligt Eyerman och Jamison (1992) etablerades den svenska sociologin relativt sent om man jämför med andra ämnen, första professuren i Sverige blev till 1947. Förebilden var den amerikanska empiriska sociologin, vilket innebar att den svenska sociologin hade omfattande kontakter med den amerikanska. Sociologer som skådade från andra horisonter, än detta, har därmed fått en undanskymd roll i den svenska samhällsvetenskapen. Det amerikanska, var det dominerande perspektivet eftersom kontakterna mellan de bägge ländernas sociologer alltjämt var omfattande.

På 1920-talet minskade invandringen och relationerna förändrades, handel och företagande blev internationellare. Det fanns stiftelser i Amerika som gav ekonomiskt stöd till forskare, vilka skulle arbeta med frågor som gynnade den kapitalistiska industrins intressen. Stiftelser som kan nämnas i detta sammanhang är Carnegie, Ford och Rockefeller. Under

mellankrigsåren i Sverige växte den svenska modellen fram med socialdemokratins erövrande av den politiska makten i landet. De intellektuella började arbeta i statens tjänst. Den svenska modellen var ovanlig genom tanken på folkhemmet där man förenade de offentliga och privata områdena.

En viktig stiftelse för Sverige var den svensk-amerikanska stiftelsen som bidrog till ett samarbete mellan forskarna. Tre huvudkategorier kan urskiljas med studentutbyte där ett flertal svenska intellektuella, företagsledare och politiker studerade i USA, som exempel kan Olof Palme nämnas. Nästa kategori är lärarutbildningarna där amerikanska lärare kom till Sverige och presenterade sitt arbetssätt. Slutligen fanns det forskare som åkte i bägge riktningarna, allt detta bidrog till en internationaliseringsprocess mellan länderna.

Eyerman och Jamison (1992) berättar att det nya förhållandet mellan USA och Europa efter kalla kriget medförde att sociologin som akademisk disciplin föddes. Akademikerna i Sverige influerades av amerikanerna i allt högre grad och när den första professuren tillsattes i Sverige 1947 blev det efter den amerikanska modellen. De klassiska arbetena inom fältet av författare som Marx, Weber och Durkheim passerade USA innan de nådde Sverige.

En avgränsning av fältet var nödvändig för identifikationens skull, när man jämförde det med andra konkurrerande discipliner. Detta gjordes genom valet av empiriska metoder uppkomna i USA. En central norm i Uppsala-sociologin enligt Asplund (i Eyerman och Jamison 1992:39) var att *sociologi var ett empiriskt ämne*. Detta ihop med användandet av kvantitativa metoder passade bra ihop med synen på sociologi som *socialt ingenjörskap, vilket spelade en nyckelroll vid etableringen av det nya sociologiämnet* säger Eyerman och Jamison (1992:39). Sociologin som kom från USA var av ett särskilt slag, enligt författarna. Storskaliga statistiska datainsamlingar ersatte vid denna tid fallstudien. De kvantitativa metoderna ansågs nu vara mer objektiva och precisa än de kvalitativa. Kritik fanns men samtidigt blev ett luddigt ämne professionaliserat. Robert Lynd ([1939] i Eyerman och Jamison 1992:39) kritiserade denna sociologi med titeln *Knowledge for what?* Som ytterligare kritik nämns Lewis Coser som på 1950-talet menade att professionaliseringen av sociologin medfört en förlust angående intresset från en politiskt engagerad allmänhet.

Eyerman och Jamison (1992) menar att fallstudien var ett sätt att försöka se och förstå livsvärlden hos olika grupperingar i samhället. Fallstudier gjordes via intervjuer genomförda av forskarna, med individerna som skulle undersökas. Detta gjorde att man fick reda på de

olika individernas egna tankar och åsikter och hur de ansåg sig kunna påverka sin situation i sin speciella miljö. En förkämpe för den kvantitativa metoden var George A. Lundberg, vilken var en amerikan av svensk härkomst som ofta besökte Uppsala.

Marknadsundersökningarna utvecklades och intresset var att ta reda på vad kunderna kunde tänkas vilja ha, inte deras attityder och behov. Därmed var fallstudien i stort sett borta som forskningsmetod inom samhällsvetenskaperna. F. Stuart Chapin vid University of Minnesota hade fått sin utbildning vid Colombia, där statistisk metod ansågs bäst och Hans Zetterberg var doktorand hos honom. I och med detta överfördes Lazarsfelds metoder till Sverige. Zetterberg startade Sifo i Sverige vilket medförde att metoderna även institutionaliserades utanför universiteten.

7.2 Sociologi, en disciplin

Eyerman och Jamison (1992) skriver att den offentliga sektorns betydelse ökade i slutet av 1940-talet och då krävdes tämligen smala och specialiserade kunskapsformer. Specifika problem inom särskilda områden och grupper var nu den viktiga kunskap som behövdes. I USA förefaller det alltid ha funnits alternativ till den dominerande sociologin. Så är inte fallet i Sverige eftersom vår kultur är homogenare, landet är litet i jämförelse och vår bindning till staten starkare. Avvikarna blev åsidosatta och konflikterna behandlades långt utanför professionens och disciplinens gränser. Tjänster inrättades vid universiteten och det fanns intresse av att använda samhällsvetenskap både i offentlig och privat verksamhet. Konformismen kan möjligen förklaras av den starka kopplingen till staten där det fanns en sorts självcensur hos forskningsråden. Det antogs att statusen hos ämnet skulle försämrats i förhållande till andra ämnen i striden om resurser. Torgny Segerstedt säger att det fanns en tro på vetenskapen som medförde att sociologin blev ett självständigt ämne. Han skriver att Tage Erlander med rådgivare:

Var övertygad om att samhället snabbt skulle förändras och att det för en djupare förståelse av den processen krävdes socialvetenskapliga kunskaper, baserade på grundforskning (Segerstedt i Eyerman & Jamison 1992:43).

Detta samt intresset från näringslivet medförde att den första sociologiprofessuren inrättades 1947. Näringslivet såg sociologin som en presumtiv källa till vinst, det är en av orsakerna till att den tidigare svenska sociologin var i myckenhet inriktad på arbetslivsfrågor och arbetsmarknad. Forskning finansierades av privata organ i många fall. Hegemonin var tydlig, men en upprensning inträdde. Kritiken mot det rådande synsättet lät inte vänta på sig. Det institutionella och organisatoriska arbetet hade skett när den ideologiska debatten banade vägen för en upprensningsaktion. En viktig roll för sociologin bör vara inom arbete och industri i framtiden eftersom det tycks som teknik och vetenskap kommer att spela en stor roll i samhället.

8. Svenska sociologer om svensk sociologi

Den första jag nämner är professorn Georg Karlsson (1987) vilken forskat inom politisk opinionsbildning och familjesociologi, senare har forskningen inriktats på glesbygdsproblem samt allmän sociologisk teori. Varför han nämns beror på tankarna han uttrycker om *vad sociologin egentligen handlar om*: Att göra prognoser är svårt angående sociala förändringar och det påstås stundom vara omöjligt att göra säkra sociala *prediktioner*. Enligt Karlsson är detta genomförbart, tillförlitligheten finns, dilemmat är att problemen skiftar och därmed också svårigheten att förutsäga vad som ska ske.

Man kan alltid se på vilken social gruppering som helst ur synpunkten av de fyra huvudaspekterna: mål, samordning, kontroll och makt (Karlsson 1987:54).

Nästa sociolog vars åsikter tas upp är Bo Andersson (1987) professor vid Michigan State University sedan 1968 med licentiatexamen i sociologi från Uppsala år 1955. Han säger att sociologin i Sverige borde organisera större projekt kring grupper med forskare som har ungefär samma metodiska och teoretiska helhetssyn. Detta tror han att sociologin skulle tjäna på. Stina Johansson nämns samt ett yttrande hon haft: *Sociologer är i grund och botten anarkister* (1987:67). Svårigheter finns eftersom ämnet är pluralistiskt och stoltheten över den egna versionen av en teori medför ofta problem att bibehålla forskargrupper.

Ytterligare en sociolog som kan nämnas är Bengt Rundblad (1987) professorsutnämnd i sociologi 1977, aktiv särskilt inom arbetsmarknadssociologi och verksam som

arbetsmarknadsforskare och lärare vid Göteborgs universitet sedan 1961. Han nämns eftersom han pekar på problem inom sociologin. Det finns en splittring, en organisation har uppstått där de olika avdelningarna inte vet vad de andra på institutionen gör. *Lärarna blir också ett slags handelsresande i sociologi* (1987:73). Rundblad hänvisar till en artikel av Vilhelm Aubert från den 30 maj 1965 i Dagens Nyheter: *Den sociologiska helhetssynen* där det påpekas att sociologin ska analysera samhället rakt över alla förekommande områden. Samspelet mellan de olika områdena är det intressantaste inom sociologin, enligt Aubert. Rundblad skriver att detta stämmer än idag, i sin verksamhet som forskare på arbetsmarknaden träffar han: *ständigt på problem som kräver att man analyserar samhället tvärs över alla sektorsgränser* (1987:75).

Edmund Dahlström (1987), emeritus sedan 1987 med ett flertal forskningsområden av vilka kan nämnas: svensk samhällsstruktur, familjestruktur och genussystem samt industrisociologi m.m. Dahlström vänder sig mot den akademiska polemiken, vilken inte förstår och ger erkännanden utan istället misstolkar och misstänkliggör. Forskningen blir därmed inte progressiv.

Det finns anledning att se på sociologin och sociologer i ett sammanhang av samhällslig kunskapsutveckling och intellektuella funktioner. Sociologers försök att begripa och förklara den samhällsliga världen sker i ett ständigt utbyte med andra kunniga: politiker, byråkrater, journalister, författare, kulturarbetare, andra vetenskaper och forskare (Dahlström 1987:103).

Johan Asplund (1987) var professor i socialpsykologi 1972-1982 i Köpenhamn och utnämndes 1985 till professor i kultursociologi. Asplund kritiserar sociologins fjärmande från inopportunity och kritisk forskning. Det finns beställningsundersökningar och där är det svårt att producera intressant sociologi.

Ulf Himmelstrand (1987) sociologiprofessor vid Uppsala universitet, menar att vi kan ha kunskap om verkligheten, osäker kanhända men ändå vet vi en hel del, arbete och engagemang krävs. Det är ett metodiskt och systematiskt arbete som måste utföras och detta kräver sin man. Finns inte intresset och engagemanget kan inte kunskapen nås. Himmelstrand säger att han hört en prominent chefsperson yttra: *att den kritiska forskningens*

begreppsarsenal är anno dazumal. Verkligheten som denna forskning vill komma åt finns, sociologikrisen är på väg tillbaka ifall sociologerna tror att allt är bra och återgår till normalvetenskapen. Som exempel nämner han att: det är omodernt att vara Marxist nuförtiden.

Samhällets arbetsfördelning och olika arenor sönderdelar och håller isär vad som hänger ihop och tvingar samman vad som är särartat och olikt. Att uppmärksamma och förstå sådana strukturella egenskaper hos både samhället och människors medvetanden är en stor uppgift för dagens och morgondagens sociologer (Himmelstrand 1987:164).

Robert Erikson (1987) sociologiprofessor, Stockholms universitet, menar att det finns en osäkerhet om det centrala och karakteristiska där framtida dialog kan ha som mål att utveckla en unison mening om sociologins essentiella stoff. Ibland har det verkat som om själva analysmodellen varit viktigare än att med dess hjälp *beskriva verkligheten på ett relevant sätt*. Programmen har medfört att få studenter söker sig till ämnet i sig och det bör inte anpassas till en framtida arbetsmarknad.

Vi bör främst ägna oss åt centrala problem inom ämnet. Till ämnets centrum hör studiet av institutionerna i samhället och av hur de sociala sammanhangen – ekonomiska, politiska, kulturella – påverkar och bestäms av människors handlingar och beteenden. Särskilt tror jag att vi bör studera hur produktionen och reproduktionen utformas, hur produktionsresultaten fördelas inom befolkningen och de åtföljande konsekvenserna för människors handlande och inbördes relationer (Erikson 1987:172).

Inför framtiden är det viktigt att gemene man förstår att sociologer har betydelsefulla åsikter om samhället. Väsentlig och relevant kunskapsförmedling är det bästa för att övertyga övriga samhällsmedlemmar om sociologins relevans.

Bengt Abrahamsson (1987) professor i arbetsorganisation med administrativ inriktning, menar att sociologin har visat på sin relevans och dess forskning är en betydelsefull bit av demokratin och i dess demokratiska ansvar bör i hög grad en diskurs förekomma med andra grupper än dem inom högskolan. Dessa är de som har legitima anspråk på att få forskning utförd samt av att ta del av resultaten. Egen ämne-teori är inte det enda som alstrar uppgifter, förtjänta av forskning.

Karl-Erik Rosengren (1987), professor i kommunikationssociologi i Lund säger att det var en brytningstid i Sverige som tog sin början 1966- 1967. Denna var givande på åtminstone två vis:

Det samhällsliga perspektivet, makroperspektivet, kom åter till sin rätt i sociologin. Och samtidigt återupprättades människan som ett handlande och viljande subjekt i sociologin. En i längden ofruktbart monolitisk struktur diversifierades (Rosengren 1987:224).

Därefter låstes positionerna, det blev ett antingen eller perspektiv på människan, enbart subjekt eller bara objekt. Låsningen var så stark så att den omöjliggjorde kommunikation mellan synsätten. Felaktigt antogs att det var ojämförbara paradigmer, där kommunikation är omöjlig. Rosengren säger att han inte tror på detta: *Vi är både subjekt och objekt, alla samhällen utmärks på liknande sätt både av konsensus och konflikt (Rosengren 1987:224).* De lärda gränsen bör sluta, olika falanger måste börja kommunicera, Rosengren tycker sig märka ansatser till en sådan kommunikation. Sociologins fortsatta utveckling som en vetenskaplig gren är avhängig detta och under sådana förhållanden menar han att sociologin får en ny glansperiod.

Rune Åberg (1987) professor i sociologi, sedan 1984 vid Umeå universitet, har därefter varit forskare på Institutet för social forskning i Stockholm. Han säger att det finns en ämnesmässig uppdelning med *en instabil och diffus teoretisk kärna*. Åberg har frågat några doktorander och kollegor om deras åsikt angående den svenska sociologin, intrycket man får är ofta kritiskt, säger han. En person hade svarat: *Svensk sociologi finns den?* Relevansen går inte att yttra sig

om men uppfattningen han fått är att *det råder en viss håglöshet och villrådighet*. Åberg säger att:

Det viktiga är, att börja diskutera vad som förenar oss sociologer, hur detta skall kunna stärkas samt hur olikheter skall kanaliseras i fruktbar konfrontation och produktiv samexistens (Åberg 1987:234).

Katrin Fridjónsdóttir (1987) är fil. dr. i sociologi vid Lunds universitet och knuten till Kollegiet för samhällsforskning i Uppsala sedan 1986. Författaren talar om universitetsreformernas betydelse för sociologin och nämner då linjesystemen och införandet av den sektoriella forskningspolitiken. En effekt är att det finns många sociologer samt åtföljande verksamheter, en svårighet är då att se vad som förenar, enligt kritikerna. Fridjónsdóttir säger:

Dylik kritik består då ofta även av en viss nostalgi och därvid i jämförelse med den "gamla" tiden då alla kände varandra och varandras teoretiska positioner. Andra mer optimistiska röster hävdar att svensk sociologi aldrig har varit bättre än idag. Själv tror jag, att den nuvarande situationen är synnerligen lämpad för en (varför inte omorienterande?) diskussion om den svenska sociologins karaktär som samhällsvetenskap och som policyorienterad vetenskap (Fridjónsdóttir 1987:280).

Stefan Svallfors (2000) professor i sociologi vid Umeå universitet talar om Marx och säger att det sociologer sysslar med i dag hade han betraktat som marginella angelägenheter. Det finns en åtskillnad mellan det centrala och det som är mindre angeläget. Förklaringen till varför det blir som det blir är det betydelsefulla för Marx. Svallfors säger att: Hela det sociologiska projektet sammanfattas i *Louis Bonapartes 18:e Brumaire*, i detta berömda citat finns det som förenar bortom all teori, metod och skolbildning:

Människorna gör själva sin historia, men de gör den inte efter eget gottfinnande, inte under omständigheter som de själva valt utan under omständigheter, som är omedelbart för handen givna och redan existerande (Marx i Louis Bonapartes 18:e Brumaire i Svallfors 2000:127).

8.1 Diskussion om sociologin

Jag nämnde de olika sociologerna och deras åsikter eftersom flertalet respondenter sagt att: *Knappast någon vet vad sociologi är.* Borde inte diskussionen gälla detta? Det har uppstått en fragmentering i dagens samhälle, där tillhörigheten till en grupp är komplicerad och sociologerna verkar ha likartade problem. Det finns en splittring inom sociologin, enligt de moderna svenska klassikerna. På något vis måste sociologin göra sig hörd i samhälls- och arbetsliv. Något jag reagerar på är att dessa sociologer inte nämner, hur osynlig sociologin är när det gäller gemene man (allmänheten). De flesta vet vad psykologi handlar om, samma sak med pedagogik. Varför gäller detta inte sociologin? Enligt Torgny Segerstedt (1987:11-13) har ämnet varit etablerat ett antal år. Första professuren i Sverige blev till 1947, eftersom en ny kurs för samhällsvetenskaperna rekommenderats av den socialvetenskapliga forskningskommittén. Segerstedt berättar att en samhällsvetenskaplig fakultet infördes 1964. Enligt Bertil Pfannenstil (1987:22-23) har sociologi varit ett eget ämne sedan 1948, vid Lunds Universitet. Jag jämför då med psykologin som först 1955 fick en egen professur vid Lunds Universitet, och ifrågasätter varför så få personer vet vad sociologi är. Som industriarbetare kan jag lugnt påstå att ingen av dem som frågat vad jag studerar vet vad sociologi är. Detta påpekade även några av intervjupersonerna:

Allmänheten har svårt att skilja på det här om man har läst till sociolog eller socionom. Det är ju så svårt, det är ju många som vet vad en socionom är, och det är ju inte alls samma sak, även om du som sociolog har ett sådant tänkande att du kan se orsak och verkan. (Anna D-student).

Det är så här om du läser så får du frågan: har du inte fått det? Vad ska du bli? Och det är så mycket svårare att svara på när du läser enskilda kurser, det är lite konstigt för många människor om du inte läser till något speciellt. Om du går på

program och läser till: exempelvis förskolelärare, så förstår alla det. Enskilda kurser är svårare, det har jag haft jättesvårt att motivera, att förklara för dem på arbetsförmedlingen vilka kunskaper jag har, jag är ju inte någon sådan där som passar in i ett fack utan jag är ju ganska bred (Karin D-student).

Ja man ser ju det på tv någon gång, när det kommer en sociolog då är det en gubbe med kofta som pratar om Karl Marx och kapitalet. Liksom, och då blir man bara, nej, och så blir det så där stereotyp igen (Eva D-student).

Vad kan man ha sociologi till? Ingen vet vad en sociolog kan, de fattar inte det (Fia C-student).

Studenterna förkroppsligar här Auguste Comtes klassiska traditioner.

8.2 Problemen inom sociologin enligt de ”moderna” sociologerna

Sociologerna jag hänvisar till fanns att läsa i Fridjónsdóttir (1987) dessa borde inte vara relevanta eftersom dessa föreläsningar kan anses gamla i dag. Som jag tyder sociologerna fanns det svårigheter vilka de själva tyckte se: Sociologerna bör få allmänheten att förstå vilken kompetens som finns inom sociologin när det gäller samhällsproblemen. Diskussion med andra grupper än den egna är viktigt och överallt finns ämnen för forskning, därför bör sociologerna inte begränsa sig till det egna. Paradigmen lever sida vid sida och ett antingen eller perspektiv på människan som objekt eller subjekt är förkastligt, konsensus och konflikt förekommer alltid. Därför måste kommunikationen fungera och sociologerna bör se förbi sin förförståelse och diskutera med kollegorna.

8.3 Min diskussion om problemen

I stort sett allt som försiggår griper in i vartannat och varje fragment kan utgöra en del av helheten. *Helhetssyn* är enligt mig vad sociologi innebär och där ligger väl det största problemet, någon måste kunna se helheten i delarna. Fragmenteringen och det globala innebär ytterligare desintegration inom forskningen, vi behöver några sociologer som kan foga samman delarna.

Enligt mitt sätt att tyda dessa sociologer i Fridjónsdóttir (1987) så kommer sociologikrisen tillbaka om inte sociologerna ser på de strukturella karaktärsdragen hos samhället och analyserar dessa. Fragmenteringen är ett problem, ämnet blir diffust, och ibland har modellen för forskningen varit viktigare än resultatet av forskningen. Programmen innebär ytterligare svårigheter, sociologerna inom högskolor och universitet måste då bli försäljare för att kunna visa på relevansen i att studera sociologi. Ytterligare en åsikt är att det finns intressekonflikter när sociologerna gör beställningsundersökningar. Föreningspunkter och samordning, grupper som arbetar tillsammans med större projekt, enhetlig grundbok i ämnet, bättre regler när det gäller den kvalitativa forskningen och metodutbildningen borde också förbättras. Men är det inte så att sociologin måste synliggöras så att alla vet och förstår vad sociologi innebär?

Att nämna i detta sammanhang är Svallfors (2000) professor i sociologi vid Umeå universitet som talar om Marx och *Louis Bonapartes 18: e Brumaire* som skrevs 1848. Klassanalysen i den boken är mästertlig, enligt Svallfors. Samtidshistorien i boken har relevans i mycket högre grad än i det ursprungliga sammanhanget. Texten har relevans fortfarande, den är evident *problemstörd*, Marx vill klargöra, analysen är *icke-reduktionistisk* och Marx skiljer på väsentligt och oväsentligt. Viljan att *förklara* finns hos Marx. Svallfors säger att det sociologer sysslar med i dag hade Marx betraktat som marginella angelägenheter. Det finns en åtskillnad mellan det centrala och det som är mindre angeläget, förklaringen till varför det blir som det blir är det betydelsefulla för Marx (Svallfors 2000:119-127).

Detta tyder enligt mig på att inget har hänt angående helhetssynen som sociologerna nämnde 1987, Svallfors nämner samma problem år 2000. Synliggörandet av sociologerna och deras kunskap och kompetens har misslyckats, enligt respondenterna och texterna, anser jag. Vi har olika livsvärldar och det är där *sociologin skall se och förstå, samt komma med förslag på lösningar*. På något vis måste sociologin synliggöras, de som studerat vill ha arbete och alla jag intervjuat anser att samhället behöver sociologer mer än någonsin tidigare. Jag läste om tystnaden på arbetsplatserna i *Individen och arbetslivet* (SOU 1999:69:258). Arbetslivsdelegationen säger att många inte framför negativa synpunkter på arbetsplatsen. Det är av stor betydelse att det skapas en miljö med öppen dialog och debatt på arbetsplatserna eftersom en kreativ arbetsmiljö ger ökad tillväxt. Detta är ett stort problem och de påpekar även att det behövs undervisning för ledare, där sociala relationer bör ingå och min hypotes är att den tystnad som uppstått finns överallt i samhället i dag. Kommunikationsförhållandet som råder tar bort det som utmärker kommunikation. Enligt Mimmi Eriksson, Diana Thorzén, Carl

E. Olivestam och Håkan Thorsén finns en tystnadens kultur (2004:110-112) och jag undrar om inte detta också gäller sociologerna?

Behövs det inte sociologer hos de olika intressenterna och måste de då vara ja-sägare? Skall sociologer vara *taskiga* och *anarkister*, säga det som inte stämmer med vad politikerna tror är bra för samhället? Problemet är att det finns så få som anser att sociologin är en bra väg till förbättringar. Angående detta nämner jag Arbetslivsinstitutet som är ett nationellt kunskapscentrum, där det forskas inom områden som regeringen sagt sig vilja förbättra. Den borgliga regeringen vill lägga ned Arbetslivsinstitutet. Vesa Leppänen (2006) skriver i Sydsvenskan om detta och säger då: *Lägg inte ned Arbetslivsinstitutet*. Områden som Arbetslivsinstitutet bedriver forskning om är; diskriminering på arbetet med anledning av genus, etnicitet, klass eller sexuell orientering. Hur ledarskapet påverkar produktiviteten och det kroppsliga välbefinnandet samt orsaker till sjuknärvaro och sjukfrånvaro? Situationen för ungdomarna på arbetsmarknaden, lärande och kunskapsförbättring samt rörligheten på arbetsmarknaden. Även förändringar i organisationerna, nyföretagande och regional tillväxt studeras.

Institutet producerar kunskaper om just de områden som alliansen ser som centrala. Är det så att man inte vill ha kunskaper om dessa områden eller anser man att "fel" kunskaper produceras? Borde man i så fall inte gå i dialog om vari felaktigheterna består? (Vesa Leppänen 2006).

Nationellt men också internationellt väcker beslutet om nedläggning förvåning, forskningen har många gånger registrerats internationellt. Institutet är ett kontakt- och samarbetsorgan internationellt.

Sociologerna måste ha en möjlighet till arbete. Arbetsgivarna både inom den privata och offentliga sektorn måste inse att de är en resurs. *Finns ingen som påtalar fel kan det inte heller bli några förbättringar*. Det behövs vägledning om vilka yrken sociologerna kan söka. Arbetsmarknaden måste på något vis informeras om den kunskap och kompetens sociologistudenterna innehar. Varför syns sociologerna inte mer i dagens samhälle, talar de bara inom gruppen? Är det inte i så fall dags att stiga fram och visa kunskaperna. Håkon Leiulfssrud & Peter Sohlberg (2005:76-77) diskuterar angående sociala klasser och ojämlikhet

i boken *Samhällsproblem* och nämner där att människors inflytande inte generellt sett har ökat. Centraliseringstendenser finns och maktkoncentrationen har förr tilltagit, det finns en *dold strukturell motsättning på makronivå* vilken ofta inte märks i öppna konflikter. Resursfördelningen är skev och följer traditionella mönster däremot finns en uppluckring när det gäller risk och oförutsägbarhet. Därför bör klass fortfarande vara relevant i samhällsdiskussionen.

Trots alla teoretiska och metodologiska problem med klassanalysen, kan vi konstatera att den har en förvånansvärt hög förklaringskraft när det gäller människors livssituation även om "tidsandan" mer präglas av tankar om individualisering, fragmentering och desintegration (Leiulfsrud & Sohlberg 2005:77).

Enligt Giddens (2003:109) präglas dagens samhällen av sekundära utbyten mellan människor som inte befinner sig på samma plats, vilket haft med sig ett "närhetens tvång". De indirekta kommunikationsformerna som används alltmer, ger inte den rika information som individerna behöver. Samtal när bägge är på samma plats innebär att upplysningarna känns sanningsenligare.

Erving Goffman (2004:77-211) säger att de flesta av våra dagliga samtal är komplexa företeelser, individerna är beroende av en gemensam förståelse mellan deltagarna. Den sociala interaktionen kan stoppas upp, situationen blir odefinierad och positionerna blir ohållbara och individerna har då ingen handlingslinje att följa. Den regelbundna sociala interaktionen hamnar i upplösningstillstånd. Störningar i framträdandet får konsekvenser när det gäller personligheten, interaktionen och i den sociala strukturen.

Ovannämnda har jag tagit med för att visa på problem som jag tycker finns och som jag anser att sociologer kan hjälpa till med att lösa i samhället och på olika arbetsplatser. Ovannämnda sociologer påvisar dem på ett föredömligt sätt. Detta tar jag upp eftersom jag tycker mig märka en ökning av problem som orsakas på grund av att ingen reflekterar över detta i organisationerna och institutionerna. Inom den privata sektorn finns inte många sociologer. Där, anser jag, att det borde finnas möjlighet till arbete, om bara arbetsgivarna kunde förstå vilken kunskap sociologen innehar.

9. Sociologi som yrke

Giddens (2003:21) menar att ett flertal sociologer är sysselsatta med praktiska problem, yrkesverksamma sociologer är anställda till exempel hos industrin, tillsammans med personalchefer samt i samband med samhällsplanering.

Jag sökte på de olika universiteten och högskolorna och fann då denna text:

Sociologi ger kompetens för alla arbeten där det är viktigt med kunskaper om samhället och de sociala förhållanden som påverkar människors situation. Sociologen har särskild kompetens för att leda till exempel undersöknings- och utvärderingsprojekt, delta i utredningar och genomföra analyser och tolkningar av olika datamaterial. Inom en rad olika områden bland annat arbetsliv, skola och boende, kan sociologer analysera förändringar och föreslå alternativa utvecklingsmöjligheter. De kan också tolka konsekvenser av olika förändringsprocesser i samhället och inom organisationer. Andra ämnen där sociologen kan bidra med ökad kunskap är arbetsmiljö och arbetsmarknad, ledning och inflytande i organisationer och företag, personalutveckling och utbildning, sociala aspekter på hälsa och om, boendemiljöer, media och kommunikation och mycket annat.¹

En speciell kvalifikation för sysselsättningar där det är betydelsefullt med insikter om hur sociala relationer och omständigheter påverkar människors agerande, erhålls genom utbildning i sociologi. Utbildningen lär även studenterna att genomföra och leda olika utvärderings- och undersökningsprojekt. Sociologer kan vara med i utredningar och genomföra analyser. De är utredare och utvärderare samt gör opinionsundersökningar och kan arbeta inom utbildning och information. Sociologer lämpar sig också för arbeten när det gäller personal- och organisationsfrågor. Personer med sociologiutbildning finns i den offentliga sektorn, och inom de fackliga och politiska organisationerna, men även i den privata sektorn och då i företag som opinionsundersökare, organisations- eller personalutvecklare. Ytterligare verksamhet är inom undervisning och forskning. Bland elevvårdande personal inom skolan och på personalavdelningen, behandlare, biståndsbedömare, handläggare informatör, utredare,

¹ <http://www.sociologi.lu.se/studera/sociologisomyrke.html>

arbetsförmedlare, organisationskonsult är arbeten där olika slags beteendevetare har sin sysselsättning. Här kan nämnas att för att kalla sig beteendevetare behövs en bas i ämnet psykologi, enligt en av intervjupersonerna. Arbetsplatser som kan nämnas är försäkringskassan, behandlingshem, arbetsmiljöverket, arbetsförmedlingen, och kriminalvården. Beteendevetare finns inom företagshälsovård, bemanningsföretag, IT-företag samt behandlingshem i den privata sektorn. Arbeten som kan sökas är: personaladministratör, organisationsutvecklare, organisationskonsult, personalkonsulent, rekryterare, beteendevetare, behandlare, utredare och researcher. Sociologer har yrken inom exempelvis dessa områden: bostads- och samhällsplanering, arbetsmarknad, arbetsliv, familjestudier, socialtjänst, socialpolitik, kriminologi, genusfrågor, hälso- och sjukvård, kultur, utbildningsväsendet, välfärd, masskommunikation, miljöpolitik, miljövård, organisationsteknologi, politik och levnadssätt.

10. Intervju och resultatredovisning

Antalet intervjurespondenter är trettien stycken, tjugoen av dessa har studerat sociologi på D-nivån. De övriga tio har läst sociologi C. Av de trettiofyra intervjurespondenterna var de flesta från Kristianstad med omnejd, men där fanns även några personer från Malmö, Lund, Karlshamn och Växjö. Intervjuerna utfördes under perioden den 1 mars 2006 till den 15 maj 2006. Jag valde att definiera mig och mina kurskamrater som D-studenter i intervjueredovisningen eftersom vi snart är klara med D-nivån. Alla namn som förekommer i uppsatsens text är fingerade så att anonymiteten kan bibehållas.

10.1 D- studenterna

Enligt adresslistorna var de första av D-studenterna registrerade på kurs den 13 februari 2003. De sista av de intervjuade D-studenterna registrerades den 17 februari 2006. Åldern på respondenterna varierade, här fanns personer som var yngre än tjugofem år till dem som var äldre än fyrtiofem år. Eftersom jag först och främst utgår från D-studenterna kan nämnas att arton stycken av de tjugotvå (mig själv inräknad) var äldre än trettio år. Antalet kvinnor är nitton och männen är endast tre, av dessa studerar sju stycken för tillfället. Inräknade är då vi fem som läser nivå D denna termin. Endast fyra stycken av de tillfrågade har gjort färdigt sina D-uppsatser, övriga har inte slutfört men de flesta menar att de kommer att göra det.

10.2 C-studenterna

Bland C-studenterna blev urvalet slumpmässigt eftersom endast de som besvarat mina telefonsamtal innan brytdatumet ingår i intervjuerna. Detta är tio stycken studenter från olika kurser. Av studenterna på lista nr ett, registrerade den 2 september 2003, lyckade jag bara intervjua en person. Lista två innehöll studenter registrerade den 5 oktober 2004 och där fick jag tag i fem studenter. På den tredje listan, registrerad den 29 augusti 2005, lyckade jag få kontakt med fyra respondenter. Nämnas kan att jag själv studerat tillsammans med dessa fyra. Något jag fann intressant, med det slumpmässiga urvalet, var att det ur genusaspekt blev en jämn könsfördelning. Samt att här är sju stycken yngre än 30 år, vilket innebär att åldersfördelningen blir tvärtemot den hos D-studenterna, där de flesta var äldre. Endast två av C-uppsatserna var klara. Mina före detta kurskamrater har nyligen gått ut och därför var det inte förvånande med dessa fyra men av övriga sex var endast två klara. Geografiskt sett är de från samma område som D-studenterna.

10.3 Slutförd sociologiutbildning

Av D-studenterna hade endast fyra personer färdigställd D-uppsatsen, arton stycken var inte klara med sina uppsatser. Av dessa måste vi då räkna bort fem stycken, eftersom det är vi som studerar D-kursen nu. Av tretton D-studenter, vilka studerat under tidsperioden våren 2003 fram till hösten 2005 är endast fyra personer klara med D-uppsatsen. När det gäller C-uppsatsen var endast två av de tio klara med den vid intervjutillfället. Från kursen 2003 fick jag tag i en person han/hon hade inte gjort färdigt sin uppsats. Av fem studenter från kursen 2004 hade endast två gjort färdigt uppsatsen. Alltså mindre än 35 % har avslutat sin sociologikurs.

10.4 Arbete

Nitton stycken av D-studenterna och sju av C-studenterna hade arbete innan de började studera sociologi. Alltså hade tjugosex av trettio tre ett arbete tidigare. Många har fortsatt med samma arbete. Av studenterna arbetar nu tjugofem stycken, en är arbetslös och övriga studerar. Vissa av de studerande arbetar till viss del under studietiden. De flesta vill ha ett annat arbete än det de tidigare haft men har svårt att se hur de kan skaffa sig ett relevant yrke.

En har fått arbete, som han/hon anser beror enbart på sociologin. Detta är ett arbete som handläggare på försäkringskassan. Ett antal menar att de inte vet vad de kan söka för slags arbete. Några yrken de har utbildat sig till innan de studerade sociologi är: sjuksköterska, förskolelärare och fritidspedagog. Industrierbetare och personliga assistenter fanns också uppräknade bland sysselsättningarna respondenterna har.

Några försökte få arbete och sökte aktivt ett relevant yrke, andra sa nej, men vissa sökte ändå arbete, när vi diskuterade vidare om det. De flesta anser att komplettering behövs. Några hade redan fler ämnen. Nedan citerar jag en D-student och två C-studenter som inte arbetar inom yrken, vilka har med deras sociologiutbildning att göra. De två C-studenterna hade varit på arbetsförmedlingen och hört sig för om nytt arbete:

Angående jobb så pratade jag med en professor i sociologi, under pausen på en föreläsning, eftersom mina arbetskamrater säger att du som läser så mycket borde få ett jobb. Men då säger jag: ni är ju inte verklighetsförankrade. Det finns människor där ute som har höga utbildningar, som är pålästa, sen gäller det ju bara att söka. Det handlar ju inte bara om att få något sedan, och då gick jag i alla fram och frågade professorn, i pausen, vad man kan göra som sociolog och ja, han kunde inte svara på det heller (Per D-student).

Bara sociologin är inte tillräckligt för att få arbete om du inte har något annat (Emmy C-student).

Vad kan man ha sociologi till, blir förbannad på arbetsgivarna de ser bara de som läst färdiga program och kan inte se de som sticker ut från mängden sociologin ihop med program kan nog ge jobb. Ingen vet vad en sociolog kan, de förstår inte det. Jag tror de går miste om mycket mer kompetenta och kreativa personer, mycket mer med go i, än du får när du väljer dem som gått ett program (Lisa C-student).

10.5 Utbildning

Angående tidigare högskoleutbildning svarade några av sociologistudenterna nej, eftersom de enbart gått fristående kurser. När jag då utvecklade frågan till: hur många högskolepoäng de hade, fick jag veta att de hade gått på andra kurser. Det fanns en person med 300 högskolepoäng, en annan hade 250 poäng, för övrigt varierade det till enbart sociologin. Ämnen de olika studenterna kombinerat med, är i första hand, psykologi och pedagogik. Detta innebär att de flesta har en beteendevetenskaplig inriktning, enligt definitionen i Fasth och Fridjónsdóttir (1981). Här kan nämnas att det varierar stort mellan de olika studenterna. Andra ämnen som nämns är då: Religion, historia, geografi, ekonomi, marknadsföring, handelsrätt, statsvetenskap, drama, kommunikationskunskap, media och ledarskap-organisation.

10.6 Yrken

Relevanta yrken bland sociologerna är: Vårdare, handläggare, utredare, handikappchef, fritidspedagog, enhetschef inom omsorgen, bemanningssekreterare, skolkurator, beteendevetare inom rehabilitering samt en ungdomshandläggare på länsarbetsnämnden. Nämnas kan då att endast en av dessa studerat enbart sociologi C, övriga har fler högskolepoäng. De flesta har läst ett program och den väsentliga inriktningen är humanistisk.

10.7 Sociologiutbildningen

Det är svårt att uttala sig om sociologiutbildningens betydelse när det gäller arbete. Nio stycken säger sig ha arbete som har med den utbildningen att göra. Däremot är det endast två personer som menar att den gjort att de fick arbetet. Övriga säger att det är svårt att bedöma vilken betydelse denna utbildning haft för deras anställning. De flesta anser att komplettering med andra ämnen behövs. Några uttalar att:

Det känns som man måste läsa program, kurser borde lyftas fram. Möjligt att det behövs praktik, att göra sig hörd som sociolog är ju jättesvårt (Vera D-student).

Jag är jättebra på att se problematiken på arbetsplatsen om vi hade fått inrikta oss. De lockar in studenterna på att läsa sociologin, först skulle det vara allmän sociologi sedan borde det ha funnits olika inriktningar (Sara D-student).

Jag tror absolut att högskolan hade vunnit på att göra kandidatprogram eller magisterprogram med inriktning mot organisation till exempel eller mot samhälle eller mot mångfald eller genus, alltså så att man fick ett papper liksom, som de som går nationalvetarprogrammet. För sociologen kunde det stå exempelvis: med inriktning mot organisationers komplexitet eller något dylikt (Gitte D-student).

10.8 Nyttan av sociologin

Endast en säger att det är svårt att uttala sig om nyttan av sociologin. Övriga menar att sociologin påverkat dem djupgående. De anser sig ha nytta av den i sina liv både privat och inom arbetet även om arbetet inte är relevant till utbildningen. Några åsikter om hur man har nytta av sociologin är, citat:

Att man ser samhället och hela sin omgivning på ett helt annat sätt än tidigare, och man tar inte saker för givna. Jag ifrågasätter mer nu och har mer inseende i hur samhället fungerar, eller inte fungerar. Ser med andra ögon, reflekterar, är mer ödmjuka och ser sammanhangen klarare. Känner sig styrkta av kunskapen och följer med i sammanhangen. Det finns grupperingar och rasism, vilket man hanterar bättre. Det berör människosynen och den allmänna samhällssynen, har gett mer medvetenhet och mer ödmjukhet. Sociologi är så mycket, det går inte specificera, det är liksom allt (psykologi, filosofi). Förankra saker och tänka vidare i och med att det går applicera överallt. Skolkuratorn säger att: jag använder den alltid och har nästan mest nytta av den. Om inget annat så för eget seendes skull säger en annan: jag ser på saker på ett helt annat vis än jag gjorde tidigare, när det gäller relationen till sin familj, sina barn och med gamla föräldrar samt släktingar och vänner. Man kan använda sociologin överallt man

ser ju att man har nytta av sociologin även i sättet att se på vårt mångkulturella samhälle. Utbildning och när man utbildar som jag har gjort så har man sociologin med sig och kan se det i ett större perspektiv. Det är en jättebra kombination att ha pedagogiken och sociologin tillsammans. Ju fler människor vi blir från olika kulturer, som det blir nu inom skolan, så tycker jag att man verkligen har nytta av sociologin. Kritiskt tänkande, den ger livskvalité, man tänker annorlunda och känner inte samma stress över bagateller. Den leder till ökad reflektion och ökad empatisk förmåga. Bara utbildningen i sig gör att man växer som människa och person, sociologi har ju med hela samhället att göra (Sociologer som läst i Kristianstad, yttrat 2006).

Detta är de olika studenternas egna ord som jag narrativt sammanfogat till ett citat istället för flera.

10.9 Utveckling som sociolog

Frågan var om studenterna tyckte sig fortsätta utvecklas som sociologer efter avslutade studier i sociologi. En sa att det var svårt att uttala sig. Intressant är att alla ansåg att de gjorde det, när de reflekterade över frågan. Vissa försökte låna sociologisk litteratur och därmed läsa överkurs. Åsikter från några studenter är:

Kanske, men det tror jag att man gör. Det är så påtagligt det man läst och jag försöker läsa lite extra. Jag älskar sociologin det är det ämne av beteendevetenskapen där man får utvecklas, nyfikenheten, sociologin där lever teorierna i symbios, du får titta på ett problem och analysera det själv. Det jag tänker på när det gäller sociologi är Ronja Rövardotter och rumpnissarna: varför gör ni på detta viset. Det är som ett gift jag är förgiftad. Sociologin har fastnat det blir nog D-kursen för mig med, behövde lite distans för det är ju så jobbigt med C-uppsatsen. Ja det tycker jag, hela tiden (C-studenter 2006).

Det känns som man bara vill ha mer. Jag läser fortfarande vissa böcker. Ja det tror jag att man gör antingen man vill eller ej. Har man väl börjat så är man fast på något vis. Det går inte att sluta tänka i lite andra banor. Ja, det tycker jag,

jag försöker prägla min arbetsplats till att köpa in facklitteratur där det finns riktiga referenser (D-studenter 2006).

10.10 Arbete/studier

Det är inte lätt att komma in på arbetsmarknaden och endast två personer menar att sociologutbildningen gjort att de fick arbetet. Det intressanta är att dessa bägge endast läst C-nivån. Av dem som läst D-nivån finns ingen som säger att enbart sociologutbildningen gjort att de fick arbete. Sex stycken av D-studenterna säger sig ha arbete som har med deras utbildning att göra och tretton av dem säger nej. Bland C-studenterna tycker tre personer att arbetet har med utbildningen att göra. Övriga menar att det är svårt att bedöma vilken betydelse denna utbildning haft för deras anställning. Arbeten som är relevanta till sociologutbildningen har fem av D-studenterna svarat ja på och tre av C-studenterna sade att deras arbete var relevanta.

Det tycks som variationen angående vad de gör efter avslutade sociologistudier är stor. Några har gått tillbaka till tidigare arbeten. Andra studerar och en är arbetssökande. De flesta arbetar inom olika yrken. Arton av D-studenterna och sju av C-studenterna arbetar. Två av D-studenterna och två av C-studenterna studerar. Däremot inte sagt att viljan till studier avtagit, nämnas kan att av de arton D-studenterna som arbetar, studerar sex av dem på deltid. Viljan till arbete tycks stor, med dagens arbetslöshet är det förvånande att endast en är arbetssökande, detta var en av D-studenterna och hon/han var lovad arbete som inte blev av. Tyvärr, tycks det som de flesta har arbete som inte är relevanta till det de studerat. Här kan nämnas att det finns industriarbetare, butiksanställd och telefonist bland yrkena som nämns.

10.11 Komplettering

Några av respondenterna, säger att det skulle behövas ett program. De flesta av dem som läst enbart sociologi menar att komplettering behövs. En av D-studenterna samt en av C-studenterna svarade nej på denna fråga. De vanligaste ämnena som de kompletterat med är psykologi och pedagogik, en person hade psykologi som huvudämne och kompletterade med sociologin. Här finns även de som läst religion, historia och geografi. Någon har läst nationalekonomi, handelsrätt och statsvetenskap men detta val tycks inte vanligt. De flesta

säger: sociolog är inget yrke och flera har kompletterat. Vad som efterfrågas är sociionomer och socialpedagoger, menar en av respondenterna. En av respondenterna hade 300 högskolepoäng och där fanns de som hade en grundutbildning sedan tidigare: sjuksköterskor, förskolelärare, lärare samt fritidspedagog.

10.12 Då/Nu

Enligt mina intervjuer tycks sociologin inte ha någon större betydelse inom arbetslivet. Fortfarande finns de flesta arbetsuppgifterna inom offentlig sektor. Efterfrågan på sociologer har inte ökat. Däremot anser alla som studerat sociologi att ämnet är viktigt, de flesta yttrar att det behövs sociologer inom deras olika yrkesområden. Varför sociologerna inte har visat sin kompetens ute i samhället är svårt att uttala sig om. På något vis har inte sociologin lyckats marknadsföra sig som en yrkesgrupp med kunskaper som det borde finnas behov av. Troligtvis syns inte sociologerna på de olika arbetsplatserna utan de är en i mängden. Det är kanske som några respondenter uttalade, studenterna måste få någon slags praktik. Där de med rätt handledning hjälper till på olika arbetsplatser med att lösa problem. Varför inte gå ut till skolor och andra arbetsplatser med ett erbjudande, där sociologer undersöker vad som kan förbättras? Lyssnar vi för mycket på dem som säger att sociologer skall vara oberoende? Jag vill påstå att sociologin inte har ökat i betydelse i samhället, jämfört med tidigare. Det enda som kan sägas är att det ingår som yrke i dag. Problemet är att de inte efterfrågas av arbetsgivarna. Någon måste visa behovet av dem för att efterfrågan skall öka.

11. Reflektioner och slutsatser

11.1 Utbildning

Enbart sociologin är inte tillräckligt som en utbildning, vilket leder till ett arbete. En av mina respondenter hade lyckats få arbete genom enbart betyg i sociologi. Detta ser jag som ett undantag från övrigt resultat, ingen annan hade lyckats med detta. I Fasth & Fridjónsdóttir (1981:5) kan man läsa att ytterligare utbildning behövdes, samhällsvetenskaplig inriktning tycks innebära bättre utsikter än beteendevetenskaplig. Klassificeringen gjordes enligt detta: 60 p sociologi, 40 p psykologi och 20 p pedagogik är beteendevetare. 60 p sociologi, 40 p statskunskap och 20 p ekonomisk-historia är då samhällsvetare. Intressant är då att de flesta

av de jag intervjuat i så fall kan påstås ha beteendevetenskaplig inriktning. Psykologi och pedagogik var de ämnen som de flesta kompletterat med. I Jasharaj & Hedroy (2003) märks också att ytterligare utbildning behövs, ingen av deras åtta intervjupersoner har läst enbart sociologi. Slutsatsen jag drar av detta, blir att komplettering behövs. Det bästa var att komplettera med statskunskap och ekonomi i Fasth & Fridjónsdóttir (1981:5) eftersom framtidsmöjligheterna såg bättre ut för samhällsvetare. Hur det är i dag är svårt att uttala sig om. Däremot hade sociologin betydelse, i Fasth & Fridjónsdóttir (1981) kan man läsa att sociologin troligtvis haft stor betydelse för ca 51 % vid anställningen. I min undersökning är det bara fem personer som menar att det haft betydelse med sociologin när det gäller deras anställning. Har betydelsen av studier i sociologi minskat? Det tycks så enligt min undersökning, men jag frågar mig också om sociologin gjort sig bättre ”hörd” på andra orter?

11.2 Program kontra kurs

Enbart sociologin är inte tillräckligt för att få arbete, detta konstateras av flertalet respondenter. Här kan då nämnas att det finns en student som fått arbete efter enbart 60 poäng sociologi. Vad kan man säga om detta? Ingen regel utan undantag, övriga pekar på att det finns problem. Det tycks som om programutbildningar har högre status på arbetsmarknaden. Sociologin ihop med ett program av något slag tycks öka chanserna betydligt. C-studenterna har nämnt problemet och nedan citerar jag några av dem. Naturligtvis gäller inte denna åsikt alla. När jag nämnde att tidigare personer påpekat att det skulle finnas möjlighet att välja inriktning, svarade en av studenterna att han hade en motsatt uppfattning. Inriktning skulle individen välja själv, detta tyckte han var bäst. För min del redovisar jag bara vad som sagts, eftersom jag fortfarande utbildar mig och därför inte sökt arbete inom ämnesområdet. Men det stora flertalet tycker att det finns problem med att få ett arbete och att något måste göras.

Sociologutbildningen är inte tillräcklig för att man ska kunna kalla sig sociolog. Känner, vilket arbete ska jag söka och vad innebär ett sådant arbete. Svårt på ett sånt litet ställe, man slåss med socialpedagoger och socionomer. Känns som man måste läsa program, kurser borde lyftas fram. Spetskompetens vore bra eller program (Fem av C-studenterna).

Här har några av respondenterna frågat mig om inte jag fått frågan: *vad ska du bli* och *vad är du när du är färdig*? De menar att det är svårt att förklara för bekanta och anhöriga, när det gäller kurser eftersom man inte har en färdig utbildning. Någon hade också fått frågan: *När är du klar*? Detta är svårt för individen att förklara eftersom det tycks som ytterligare utbildning behövs och självklart är det svårt att veta vad man behöver komplettera med.

11.3 Arbetsgivare

På något vis har inte sociologin fått fäste hos arbetsgivarna, i dagens arbetsliv borde sociologer fylla en funktion, enligt mig. Detta menar även respondenterna, i dagens samhälle finns ett stort behov av sociologer inom alla områden. De senaste åren har det talats om sjukskrivningar på grund av utbrändhet och andra sjukdomar. Detta har ökat lavinartat, vad har hänt? Är individerna mindre friska eller är det grupperna, ledningarna, samhället eller organisationerna som har förändrats. Sociologer borde studera dessa frågor. Finns det en rädsla för sociologer? Klarar inte arbetsgivarna av personer som söker förklaringar och påtalar fel? Vill man inte höra kritik, så kan man heller inte förbättra. Sociologen skall hitta problemen och lösningarna när det gäller människan och gruppen eller människan och organisationen. Sociologen skall även kunna förklara orsakerna till problemen och ge förslag till förbättringar, detta skulle kunna leda till bra arbetsplatser. Ofta läser jag om problem som jag anser att en sociolog kunde vara behjälplig med att lösa. Ändå drar arbetsgivarna sig för att anlita dem, beror detta på okunskap hos de framtida arbetsgivarna? Finns det en rädsla för kritik? Klarar inte dagens ledningar av att höra, när något är fel i systemet?

Sociologin är ju djupare inriktning, kanske hänger det ihop med samhällets syn på sociologer att de är taskiga, de håller inte med vad regeringen bestämt, ibland verkar de rädda för sociologer, arbetsgivare vill gärna ha sådana som säger ja och amen (Greta C-student).

11.4 Arbetsförmedling

Hur är det på arbetsförmedlingen, kan de hjälpa sociologerna att hitta ett arbete som är relevant till utbildningen? *Arbetsförmedlingarna vet ingenting dom är jätteutbildade (Fia).* Varför finns inte sociologen där och påtalar vilken kunskap som finns när det gäller samarbete

och grupper? Flera av Kristianstadsociologerna menade att det finns en stor okunskap angående sociologerna och vad de kan utföra för arbete hos de framtida arbetsgivarna. Här kan också nämnas att det fanns Kristianstadsociologer som själva var osäkra på sin kunskap eller snarare på vilka yrken de var kompetenta till att söka. De menade att sociologin var ett viktigt ämne och kunde behövas inom alla yrkesgrupper. Däremot visste ingen, vilka speciella yrken som efterfrågade sociologer. En respondent påpekade att syokonsulenten på högskolan borde komma till en lektion och ge handledning, angående olika yrke som är lämpliga att söka.

Jag har ju sociologisk utbildning och är under arbetsförmedlingen, då tycker arbetsförmedlingen att jag ska söka socionomarbete, där läser man ju sociologi. Allmänheten har svårt att skilja på om man har läst till sociolog eller socionom. Jag har ju varit i kontakt med många arbetsgivare dom söker ju, önskar att man ska ha socionomutbildning och så ser man ju att, vad man har för utbildning och jag har ju både en magister i sociologi och i pedagogik, jaha då har du ju inte programmet socionom va. Du är ju inte insatt i den problematiken som finns då till exempel med drogmissbruk eller familjemissbruk eller vad det nu är för något. Den har man ju inte, om man inte inriktar sina arbeten mot det (Vera D- student).

Bland de jag intervjuat fanns även respondenter som var anställda på arbetsförmedlingen och en av dessa säger att sociolog finns med som yrke numera. Hon nämner dock att:

Det är ju ingen som vet riktigt det är aldrig någon som söker en sociolog de samlas inom samhällsvetare och beteendevetare, som när jag gick, då var det ingen som visste någonting (Lisa D-student).

11.5 Klass

Bakgrund togs inte upp i intervjuerna vilket jag snart märkte kunde ha varit relevant ur ett klassperspektiv. Några av studenterna nämnde under samtals gång att de hade arbetarbakgrund. Har individer med denna bakgrund lättare för att påpeka det? Inga andra nämnde sin bakgrund. Detta anser jag vara intressant ur ett sociologiskt perspektiv. Det nämns även ofta att Kristianstad Högskola har många elever med arbetarbakgrund. Kan klass ha

någon betydelse när sociologistudenterna söker arbete? Jag anser att det troligtvis är på det viset. Det hade varit intressant att undersöka närmare ifall det var studenterna från arbetarklassen som kände sig mest osäkra på vad de kunde för något, efter sina studier. Någon nämnde: *Vi vet ju inte vad vi kan*. Har habitus, klassbakgrund, kulturella skillnader och socialisation stor betydelse för möjligheten till ett arbete som är relevant? Är vi determinerade av vår bakgrund? Har det sociala kapitalet så stor betydelse. Pierre Bourdieu (1991) visar hur individer från gynnade grupper nått ledande positioner i Frankrike. Detta beror på socialt kapital (kontaktnät), enligt Bourdieu. I förordet till boken *Kultur och kritik* säger Bengt Gesser (1991) att:

Den som så önskar kan säkert finna åtskilliga exempel i det svenska samhället på det sociala kapitalets roll, inte bara inom det privata näringslivet utan också inom det politiska livet (Gesser i Bourdieu 1991:17).

Finns några av dessa exempel i min undersökning? Det tror jag, men det är svårt att se dessa tendenser och i undersökningen fanns inte verktygen för att avslöja detta. Framhäver inte dessa studenter sig och visar de en osäkerhet inför sin kunskap? Finns det klassbaserade skillnader i attityderna, när vi söker arbete? Satsningarna i vårt samhälle på utbildning är bra, frågan är väl snarare om möjligheten till relevanta arbeten efter studierna finns. Har utbildning den stora betydelse som sägs, eller är det nätverk och social bakgrund som är utslagsgivande för möjligheten att få ett arbete som är relevant? Tyvärr, anser jag att bakgrund har stor betydelse fortfarande. Är det inte arbetsgivaren som sorterar efter den kategorin, så gör den arbetssökande det själv, till stor del. Att marknadsföra sig själv är svårt och finns det då en osäkerhet, på vad för kunskap man har, så förvärrar det självklart situationen. Självförtroendet har ökat i och med studierna säger de före detta studenterna men ändå märks skillnader i diskussionen. Fortfarande är klassresor sällsynta, frågan är om utbildning lyckas förändra detta? Jag skulle gärna undersöka respondenternas bakgrund i samband med deras arbete för att kunna se hur detta påverkar deras möjligheter på arbetsmarknaden. I min studie är problemet att de olika personerna inte har samma utbildning. De som går kurser bestämmer ju själva hur slutprodukten skall bli, detta medför en svårighet angående en sådan undersökning.

11.6 Praktisk praktik

En av studenterna nämnde att det behövdes praktik på olika arbetsplatser och att detta är ett stort problem när man söker arbete. Jag har varit inne på *platsbanken.ams.se* och studerat olika annonser om tjänster som kunde vara relevanta att söka. Ofta står det att de vill ha socionom eller likvärdig utbildning. Är sociolog likvärdig? Alla annonser jag studerat säger att de gärna ser att den sökande har: *erfarenhet av arbete inom området*. Därför håller jag med studenten som talade om *praktisk praktik*, det är viktigt med någon slags praktik och detta får man inte om man läser kurser. På något vis borde det kunna ordnas, annars bör nog eleverna få veta att möjligheten till arbete är svag. Kanske borde bara de som har praktiken läsa sociologi i så fall. Men här är problemet att *det är svårt att bli profet i sitt eget hemland*. I annat fall bör de som söker förstå att de studerar under vissa premisser. Dessa är då inte att kunna skaffa ett arbete som har med deras utbildning i sociologi att göra. De måste fortsätta utbilda sig, men går de vägen med kurser i olika ämnen så får de inte den viktiga praktiken. En person nämnde att: *studenter på kurser är mer kreativa personer än de som läser program*. Hur får man arbetsgivare att inse det? Erfarenhet finns hos de flesta studenterna, men kanske inte inom rätt område, de flesta hade arbetat med något tidigare och därefter hade de läst sociologi. Alla som haft olika arbetsuppgifter och tillfrågades om nyttan med sociologin sa att den behövdes inom deras olika yrkesområden. Därför borde de olika arbetsgivarna inse det, tycker jag. Sociologin måste visa vad den kan och bäst görs det genom någon slags praktik. Till sist citerar jag Stina som säger:

Sociologin ihop med program kan nog ge jobb. Ingen vet vad en sociolog kan, de förstår inte det (Stina sociologistudent 2006).

11.7 Specialister/generalister

I Jasharaj & Hedroys (2003) uppsats står att läsa att sociologerna är generalister och detta har fått mig att fundera under resans gång och därför vill jag ge min syn på sociologerna enligt detta tema. I mina intervjuer finns respondenter inom diametralt skilda yrken, men i stort sett alla har ansett att på deras arbete behövs sociologer. Vissa har påpekat förändringar som skett och orättvisor de sett. Någon nämnde anställningslagen och frågade om jag visste hur det fungerade när man var vikarie. Omorganisationer omtalades och sociologi i samband med andra utbildningar kom också upp under någon intervju. Med detta skulle jag då vilja påpeka

att det finns ett antal specialister bland generalisterna. Utbildningen är generell eftersom det finns så mycket att lära inom det sociologiska området, självklart måste vi i så fall vidareutveckla oss inom de olika grenarna i fall vi skulle kunna bli specialister. Å andra sidan har ett antal av studenterna arbete inom olika yrkesområden och vissa har då lång erfarenhet från dessa arbetsplatser.

Tillsammans med sociologin vill jag därför kalla sociologerna för specialister inom deras sfär i yrkeslivet. Ofta har de sett förändringarna ske från sin plats i hierarkin och skulle därmed kunna påtala vad som gör att det blir bra eller varför det inte fungerar. Med det de lärt om människorna och samspelet mellan dessa finns det en förmåga att kunna förklara och se förbi det yttre skenet. Med de snabba förändringar som sker, både i stort (globalisering, transnationalisering m.m.) och i smått (outsourcing, omorganisation m.m.) anser jag att behovet av sociologer borde vara mycket större än vad som framgår av min undersökning. Inom den privata sektorn har i stort sett ingen fått upp ögonen för den stora kompetens som denna grupp har. I mina studier har jag fått reda på att sociolog är ett yrke på dagens arbetsmarknad, men när jag sökte med ordet sociolog på platsbanken hittade jag *inga* lediga arbeten för sociologer.

Till sist benämner jag sociologen som generalist och specialist. En person som är mångkunnig och har en bred kunskap, en allvetare och expert med specialistkunskaper inom sitt fack. Detta eftersom flera av respondenterna har arbetat många år inom olika yrken där de nu, för mig, påpekat brister, som en sociolog kunde ha hjälpt till att förändra. Här citerar jag två studenter som uttrycker vad de flesta påpekat för mig:

Det är ofta så, att ingen vet vad sociologi är, när jag pratar med folk, allvetare ingen inriktning, allt som har med människor att göra. Sociologer skulle behövas på alla arbetsplatser (Karin D-student).

Sociologin är ju ett så stort ämne att det skulle behöva brytas ner i mindre delar. Allmänsociologi är ju det vi läser. Det skulle finnas fler inriktningar, varje litet spår inom sociologin kan ju ge spetskompetens om du förstår vad jag menar (Emmy D-student).

11.8 Nyttan av studier i sociologi

Här har alla varit eniga om att de tycker att sociologin har medfört en förändrad syn på livet, både privat och i arbetet. Detta var intressant eftersom så få anser att studierna lett till arbete, ingen tycks missnöjd med sitt val, att studera sociologi som ämne. Tvärtom anser i stort sett alla att sociologin behövs i dagens samhälle. En av respondenterna förklarade att:

Om inget annat så för eget seendes skull, jag ser på saker på ett helt annat vis än jag gjorde tidigare, när det gäller i relation till sin familj och i relation till sina barn och med gamla föräldrar, släktingar och vänner man kan utöka det överallt man ser ju att man har nytta av den här sociologin. Också, kanske, i sättet att se på vårt mångkulturella samhälle som vi har fått. Utbildning och när man utbildar som jag har gjort så har man sociologin med sig och kan se det i ett större perspektiv. Det är en jättebra kombination att ha pedagogiken och sociologin ihop. Ju fler människor vi blir från olika kulturer, som det blir nu inom skolan så tycker jag, att då har man verkligen nytta utav den (Vera D-student).

En person som gått C-nivån påpekade också att han/hon skulle läsa D-nivån senare:

Sociologin har fastnat det blir nog D-kursen för mig med, behövde lite distans för det är ju så jobbigt med C-uppsatsen (Lars C-student).

12. Slutdiskussion

Jag avrundar min studie om sociologistudenterna och påtalar mina reflektioner och tankar nedan. Jag har försökt analysera och reflektera enligt rekommendationer av Mats Alvesson och Kaj Sköldberg (1994) där de nämner fyra beståndsdelar i forskning som är reflekterande: Genomtänkt logik och stringenta tekniker när data bearbetas samt klarhet när det gäller tolkningsföreträdet. Medvetenhet när det gäller den politiskt-ideologiska naturen hos forskningen samt representations-/auktoritetsproblemet.

Forskningsprocessen utgör en (re)konstruktion av den sociala verkligheten, där forskaren dels interaktivt samspelar med de beforskade, dels aktivt tolkande hela

tiden skapar bilder för sig själv och för andra: bilder vilka selektivt lyfter fram vissa bud på hur förhållanden – upplevelser, situationer, relationer – kan förstås, och (därmed) negligerar alternativa tolkningar (Alvesson & Sköldbberg 1994:13).

Alla som läser min text bör vara medvetna om att min forskning är ett återskapande av verkligheten, som jag förstod den, enligt intervjuerna. Respondenternas åsikter är vad de ansåg vid det tillfället och hur de uttyddes av mig. Vid många samtal missuppfattar man varandra och har detta skett så är det omedvetet från min sida. Därför har jag försökt använda citat i mängd, kanske för många? Dessa citat har också ändrats eftersom talspråket måste förtydligas och redigeras till viss del, för att få en lättfattlig struktur för läsaren när det är nedskrivet. Sålunda tappar det definitivt en viss del av sin äkthet. Detta hoppas jag att läsarna har förståelse för. Även subjektivitet måste nämnas, jag har haft detta i åtanke under tiden jag skrivit, men det går inte bortse från att jag ingår i gruppen som undersökts. Egna livserfarenheter, habitus, symboliskt kapital, socialisation och tidigare arbeten påverkar. Eftersom de första kapitlen varit med på seminarierna har även andra sociologistudenter fått yttra sig i de delarna av uppsatsen, vilket varit till fördel, anser jag. De påpekade vad jag borde förtydliga eller bortse ifrån. Men även vad jag glömt att ta upp i texten som de ansåg vara viktigt. Självklart har intervjuerna redan på det stadiet varit nummerade, så att endast jag vetat vilka personer som sagt vad. På seminarierna har skilda åsikter funnits angående min text och detta har då förhoppningsvis bidragit till en objektivare syn på texten.

Några sociologiska problem som kunde ha varit med i min undersökning är frågor om studenternas bakgrund och kontaktnät. Eftersom jag tror att detta har betydelse, när det gäller deras möjligheter på arbetsmarknaden. Klass nämnde jag i min diskussion och detta hade varit intressant att utveckla närmare. Men här påpekar jag återigen att arbete var stort för en person att genomföra, eftersom jag använt mig av intervjuer. Att bearbeta alla intervjuerna med den mängd frågor som fanns har tagit lång tid. Därför borde jag ha begränsat mig ytterligare, anser jag. Egna frågeställningar användes, jag borde kanske sökt efter litteraturen och läst den innan jag formulerade mina frågor. Å andra sidan hade jag inga förutfattade åsikter från litteraturen. Det är därför svårt att avgöra vilket som var den bästa vägen att gå. Till sist nämner jag allmänhetens syn på sociologi, eftersom även detta hade varit intressant att undersöka. Varför inte göra en undersökning där man frågar ett antal personer från olika skikt och yrkesgrupper i samhället: Vad är sociologi? Detta kunde genomföras med en enda fråga och det vore

intressant att se om resultatet är samma som min uppsats antyder. Sociologin är ett ämne som få personer vet något om.

Här kunde också ha undersökts om det inträtt någon skillnad jämfört med vad de svenska sociologerna säger i Fridjónsdóttir (1987). Enligt mig tycks det inte inträtt någon större förändring angående synliggörandet av sociologin, men det borde i så fall undersökas ur flera perspektiv än det jag haft. Min undersökning har till största delen utgått från vad de före detta sociologistudenterna uttalat. Detta är då inte ett tillräckligt underlag för att uttala sig om i fall min åsikt är den rätta. Därför rekommenderar jag gärna andra att utföra undersökningar inom temat sociologi som yrke. Behövs sociologer, sett, ur olika samhällsgruppers perspektiv. Av min undersökning kan konstateras att inom privat sektor har man i stort sett inte upptäckt behovet av sociologer. Till största delen är det inom offentlig sektor möjligheten till arbete finns.

Jag valde en induktiv forskningsmetod eftersom mitt intresse inte var att generalisera. Min ansats var att försöka överföra kunskap och inte att tala om hur frekvent eller spritt fenomenet är.

En undersöknings överförbarhet handlar om huruvida man lyckas etablera beskrivningar, begrepp, tolkningar och förklaringar som är användbara i andra sammanhang. Överförbarhet visar i vilken utsträckning resultaten från en undersökning ger mening utöver just denna undersökning (Johannessen & Tufte 2003:125)

Alla D-studenterna från Högskolan Kristianstad har tillfrågats och även tio stycken av C-studenterna. Därför anser jag att tillförlitligheten på frågeställningen är representativ. Till sist kan nämnas att vi alla aldrig har exakt samma åsikt om något och därför bör texten läsas och reflekteras över. Detta är vad jag kom fram till, görs samma undersökning av någon annan, kan de delar jag diskuterat låta annorlunda, eftersom vi i samtal med andra är beroende av vilken vi talar med. Tidigare socialisation och kulturella skillnader finns mellan mig och de olika respondenterna samtidigt som vi ackumulerat samma sociologiska kulturella kapital. Detta går inte att bortse ifrån, hade någon annan person utfört intervjuerna, är det högst troligt att diskussionen blivit annorlunda.

Omtalas kan att det även kunde ha varit intressant att se om sociologstudenterna har en högre medelålder än studenter på andra utbildningar. Bland D-studenterna var medelåldern över 30

år. Här kunde också ha undersökts om det är vanligt att så många kommer från ett tidigare arbetsliv för att studera. Är sociologin ett ämne som intresserar individer vilka först har arbetat några år? Sociologin är kanske en ytterligare merit för att komma vidare inom yrket.

Genus kunde också ha tagits upp, men i fråga om det, märkte jag ingen större skillnad mellan män och kvinnor, när det gällde svaren på frågorna. Samma sak kan sägas om tillmötesgåendet från de olika personerna. Det intressanta ur genusaspekt är i så fall att av dem som gått D-kursen, var tjugoen personer kvinnor och endast fyra män. När man då jämför med sociologerna i Fridjónsdóttirs bok (1987) var de sexton män som alla var professorer, endast en kvinna fanns med och hon var fil. dr. Detta kunde vara intressant att undersöka ur genusaspekt, men i mitt arbete fanns inte detta perspektiv. En möjlighet är att även genus har betydelse när vi söker arbete efter avslutade studier. Som en fotnot i detta sammanhang kan nämnas att personen som fått arbete efter endast studier i sociologi, var man. Men jag anser att min studie, inte är ett tillräckligt underlag för att jag ska våga uttala mig angående detta.

Några studenter blev glada för att någon från högskolan hörde av sig. Det berättades att det blir ensamt när man sitter med uppsatsen och det fanns förslag på någon slags uppföljningsseminarium. Detta kunde kanske högskolan bidra med? Jag vill också berätta att många av studenterna berömde handledarna de haft på sina sociologikurser. De säger att deras handledare varit: *underbara, humana*. Samtidigt påstås att kraven är högre i Kristianstad jämfört med Lund. Själv har jag ingen erfarenhet från Lund och kan därför bara nämna vad som påtalats av några respondenter. Jag citerar två personer nedan:

Högskolan Kristianstad är allvarsammare, enligt min dotter som gått på bägge, de ställer högre krav på högskolan i Kristianstad jämfört med i Lund (Stina D-student)

Det är skillnad i Kristianstad man känner att de tar sig tid. Jag har läst i Lund, jag började läsa sociologi där och det kan jag säga att det var en helt annan känsla där. Där var man bara en i mängden, man får en personlig relation och det är värt jättemycket (Lisa D-student).

Ytterligare forskning behövs angående mitt ämne t ex frågade jag aldrig om vilken bakgrund studenterna hade. Tidigare har jag nämnt att det verkar som sociologi är ett ämne, där inte många vet vad en sociolog lär och kan, detta borde undersökas. Har sociologin fler äldre studenter än andra ämnen? Läser de då sociologi för att meritera sig eller vill de förverkliga sig själva?

Några förslag till högskolan är:

Att det skapas något slags diskussionsforum för studenterna som nu sitter och arbetar själva på sina uppsatser, där även de som slutfört kan få delta.

Det borde gå att ordna någon slags praktik för studenterna som går på kurser eftersom praktik och yrkeserfarenhet är viktigt för möjligheten till ett arbete.

Det borde gå att sammanställa en skrift, där sociologi förklaras på ett lättförståeligt vis. I den kunde med fördel också nämnas vad sociologerna kan tillföra arbetsplatser, organisationer och institutioner. Vilken nytta de kan göra vid omorganisationer, tänkta förändringar och när man vill genomföra förbättringar på de olika arbetsplatserna.

Sociologi är att synliggöra det som förefaller självklart, att analysera detta och hitta lösningar på problem som förekommer. Ändå har sociologerna inte lyckats synliggöra sin kunskap och kompetens. När inte ens en professor i sociologi kan svara på vilka arbeten studenterna kan söka, måste något göras. Till sist nämner jag de svenska sociologerna, att deras åsikter finns med, beror på, att jag undersökte, i fall de insett hur osynlig sociologin är bland allmänheten. Tyvärr, fanns andra problem de brottades med, vilket kanske medför att de inte ser vad jag anser är det stora problemet. Nu uttalade ett antal av respondenterna dilemmat med att förklara vad sociologi innebär och att de själva inte visste vad de kan. Detta borde ställas mer i fokus, vilket jag var ute efter, när jag, började diskutera vad sociologerna i Fridjónsdóttir (1987) ansåg. Även försöken att hitta förklaringar på vad sociologi innebär beror på respondenternas uttalanden. Dessa åsikter borde kanske inte ha varit med? Samtidigt ger det en förståelse för hur komplicerat det är när vi diskuterar problem. Det mesta beror på perspektivet man har och beroende på detta belyste jag vad jag ansåg märktes mest i mina intervjuer

Referenser

Abrahamsson, B. (1987) "Sociologins ansvar", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Ahrne, G. & Roman, C. & Franzèn, M. (2003) *Det sociala landskapet*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.

Alvesson, M. & Sköldberg, K. (1994) *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, B. (1987) "Den svenska sociologins internationella kontakter: Ett personligt perspektiv", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Asplund, J. (1987) "Sociologistudier i Uppsala i början av sextioalet", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Bauman, Z. (1990) *Att tänka sociologiskt*. Göteborg: Bokförlaget Korpen.

Bourdieu, P. (1991) *Kultur och kritik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Bryman, A. (1997) *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Dahlström, E. (1987) "Tre problematiserande teman rörande dagens svenska sociologi. Några idékritiska funderingar", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Denscombe, M. ([1998] 2000) *Forskningshandboken – för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskapen*. Lund: Studentlitteratur.

Eyerman, R. & Jamison, A. (1992) Varför är svensk sociologi så amerikansk? *Tvärsnitt*. Nr 4 Årg. 14. Umeå: Humanistisk samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR).

Erikson, R. (1987) "Sociologin i Sverige. Problem och möjligheter", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Eriksson, M., Thorzén, D., Olivestam, C.E. & Thorsén, H. (2004) *Att läkas i livet och arbetslivet. Helhetsperspektiv vid förebyggande och rehabiliterande åtgärder mot stress och utbränning*. Lund: Studentlitteratur.

Fasth, E. & Fridjónsdóttir, K. (1981) *Sociologer på arbetsmarknaden*. Lund: Sociologiska Institutionen Lunds Universitet.

Fridjónsdóttir, K. (red.) (1987) "Den svenska sociologin och dess samhälle", i *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Gesser, B. (1991) Förord. I Bourdieu, P. *Kultur och kritik*. Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.

Goffman, E. (2004) *Jaget och maskerna: en studie i vardagslivets dramatik*. Stockholm: Norstedts akademiska förlag.

Goldberg, T. (red.) (2005) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.

Giddens, A. (2003) *Sociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Himmelstrand, U. (1987) "Sociologikrisens efterbörd", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Jasharaj, V. & Hedroy, M. (2003) *Var hamnade sociologerna - specialister eller generalister på arbetsmarknaden? – en kvalitativ undersökning*. Lund: Uppsats Soc 464, 61-80 p ht 2003. Sociologiska institutionen Lunds Universitet.

Johannessen, A. & Tufte, P-A. (2003) *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Liber AB

Karlsson, G. (1987) "Min syn på sociologin", i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Leiulforsrud, H. & Sohlberg, P. ([2000] 2005) "Social ojämlikhet, sociala klasser och strukturperspektiv", i Goldberg, T. (red.) *Samhällsproblem*. Lund: Studentlitteratur.

Leppänen, V. (2006) *Lägg inte ned Arbetslivsinstitutet*. Sydsvenskan 2006-10-06

May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Miegel, F. & Johansson, T. (2002) *Kultursociologi*. Lund: Studentlitteratur.

Pfannenstil, B. (1987) ”Från praktisk filosofi till sociologi”, i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Rosengren, K-E (1987) ”Den svenska sociologins kommunikationsproblem”, i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Rundblad, B. G. (1987) ”Traditioner, restriktioner och möjligheter i svensk sociologi”, i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Segerstedt, T. (1987) ”Svensk sociologi förr och nu”, i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

Sennet, R. (1999) *När karaktären krackelerar. Människan i den nya ekonomin*. Stockholm: Atlas.

Statens offentliga utredningar (SOU). Näringsdepartementet. (1999) Slutbetänkande från Arbetslivsdelegationen 1999:69 Stockholm. *Individen och arbetslivet. Perspektiv på det samtida arbetslivet kring sekelskiftet 2000*. Stockholm: Fakta info direkt.

Svallfors, S. (2000) *Sidospår. Essäer om klass och politik*. Umeå: Boréa Bokförlag.

Åberg, R. (1987) ”Sociologi en splittrad vetenskap utan kärna”, i Fridjónsdóttir, K. (red.) *Om svensk sociologi. Historia, problem och perspektiv*. Stockholm: Carlsson Bokförlag AB.

2006-04-09 Källa Nationalencyklopedin

http://www.ne.se.ezproxy.bibl.hkr.se/jsp/search/article.jsp?i_art_id=310978

<http://www.sociologi.lu.se/studera/sociologisomyrke.html>

Bilaga

Frågeställning

Har din sociologiska utbildning hjälpt dig att komma in på arbetsmarknaden?

Har du funnit ett arbete som sociolog?

Vad gör sociologistudenter efter sina avslutade sociologistudier?

Hur många av sociologistudenterna har fått arbete efter avslutad sociologutbildning på C- och D-nivå och har de behövt komplettera med något annat ämne i så fall vilket/vilka?

Intervjuformulär till intervjuerna.

Bakgrundsvariabler

1. Hur gammal är du? Mer/mindre än 30 år?
2. Kvinna/Man?
3. Har du gått C- eller D-nivå?
4. Är du färdig med uppsatsen?
5. Hade du arbete innan du studerade?
 - a. Fortsatte du i så fall med det arbetet?
6. Hade du någon tidigare högskoleutbildning?
 - a. Vad i så fall?
7. Arbetar eller studerar du?
8. Om arbete, vad har du för arbete?
9. Om studier, vad studerar du?
10. Var din sociologiska utbildning tillräcklig för att få arbete?
11. Försökte du få arbete eller valde du att komplettera din utbildning istället?
12. När du söker arbete presenterar du dig då som sociolog eller utbildad sociolog.

Alla frågor har inte tagits upp med alla de intervjuade beroende på svaren.

Frågor om arbete

13. Har du fått arbete som har med din sociologiutbildning att göra?
14. Gjorde sociologiutbildningen att du fick arbetet?
15. Var du tvungen att komplettera med ytterligare utbildning?

Frågor om nyttan av sociologistudierna

16. Tycker du att du haft nytta av din sociologiska utbildning?
17. I så fall, hur?
 - a. På arbetet?
 - b. I privatlivet?

Utveckling

18. Tycker du att du fortsätter utvecklas som sociolog?
19. Om du fått arbete som sociolog, vilken position har du i ditt arbete?
20. Tycker du i så fall att arbetet är relevant till det du studerat.

Intervjupersoner

D-studenterna

Detta är nitton kvinnor och tre män, arton stycken är trettio+, tre är trettio- och en är trettio år. Jag använder mig av siffror från ett till tjuogoett, eftersom jag själv är inräknad bland de tjugotvå här, men inte senare. Kriteriet jag använde mig av vid numreringen var att första personen jag samtalade med numrerades med siffran ett. Därefter fortsatte jag med två osv. De tre som inte intervjuats var två kvinnor och en man. Det finns ingen ytterligare anledning att nämna genus och ålder och därför har jag bara numrerat intervjuerna.

Bakgrundsvariabler

- 1. Hur gammal är du? Mer/mindre än 30 år?**

Arton stycken är mer, en är trettio och tre är mindre.
- 2. Kvinna/Man?**

Nitton kvinnor och tre män
- 3. Har du gått C- eller D-nivå?**

Alla gått D
- 4. Är du färdig med uppsatsen?**

Fyra stycken är färdiga övriga arton har inte färdigställt sin D-uppsats.
- 5. Hade du arbete innan du studerade? 19 stycken Ja**
 - a. Fortsatte du i så fall med det arbetet?**

9 personer har andra arbete, 2 har nya i samma organisation, tre arbetar och studerar, övriga fortsatte.

6. Hade du någon tidigare högskoleutbildning?

a. Vad i så fall?

6 stycken hade ingen tidigare högskoleutbildning. Övriga hade: 20 poäng psykologi, sjuksköterska och fil. kand. i historia. Kurser i religion och pedagogik, Bet. 100, arbetspsykologi 40 poäng och har en fil. kand. Psykologi B, miljöpsykologi och pedagogik. 40 poäng på ett ingenjörsprogram, 20 poäng kemi, har 110 poäng. Ja, förskoleläraryr utbildning. Fritidspedagog. Nej, ingen hel utbildning, IMER, kurser i ekonomi och marknadsföring, psykologi och pedagogik 40 poäng i bägge samt lite religion och arbetsrätt. 60 poäng geografi och 20 poäng nationalekonomi, handelsrätt och statsvetenskap 40 poäng. Bara, fristående kurser, psykologi 40 poäng, handels- och förvaltningsrätt 10 poäng i vardera samt etnologi. Ja, samhällskunskap 40 poäng, religion 20 poäng, litteraturvetenskap 20 poäng och kultusociologi 10 poäng. Enstaka kurser, pedagogik, psykologi 20-30 poäng. Läste blandat, sociologi en termin och sedan pedagogik en osv.

7. Arbetar eller studerar du?

2 personer studerar. 5 Arbetar och studerar. 14 Arbetar 1 Arbetslös.

8. Om arbete, vad har du för arbete?

9. Om studier, vad studerar du?

Inget, studerar sociologi D. Bris, studerar sociologi D. Personlig assistent, studerar sociologi D. Personlig assistent, studerar sociologi D. Industriarbetare, + D-uppsatsen. Arbetslös. Hälso- och sjukvården samt studerar pedagogik+ D-uppsatsen. Fritidspedagog och studerar, mest arbete. En slags säljare. Inom psykiatrin. Eget företag, butik. Enhetschef, omsorgen. Ekonomikontor. Butiksanställd + D-uppsatsen. Tjänstledig bemanningssekreterare + statsvetenskap. Skolkurator. Arbetslös. Larmoperatör, studerar inte, skall någon gång göra färdigt D-uppsatsen. Beteendevetare, rehabilitering. Telefonist. Länsarbetsnämnden, ungdomshandläggare.

10. Var din sociologiska utbildning tillräcklig för att få arbete?

Återstår att se. Har inte sökt. Till nackdel när jag sökte liknade jobb som jag har nu. Återstår att se. Nej, men sökte kanske inom fel kretsar. Nej. Nej men kan tänka mig att det är svårt med akademikerarbetslösheten. Inte försökt. Den var till hjälp. Nej inte med dagens arbetsmarknad. Inte med bara den. Har aldrig sökt. Nej. Nej, men inte sökt så mycket. Absolut, har läst socialrätt också. Det återstår att se, har varit i kontakt med många arbetsgivare, de vill ha socionomer. Den har inte med saken att göra. Svårt att bedöma. Vet ej, inte funnits många att söka, vilken som helst högskoleutbildning var nog ett plus. Nej, har fler ämnen 300 poäng. Ja, men korrekt så spelade allt en viktig roll.

11. Försökte du få arbete eller valde du att komplettera din utbildning istället?

Tänker komplettera. Har läst hela tiden. Kompletterade. Man får bredda sig och kanske läsa mer. Har inte försökt komplettera, läst för att jag ville läsa. Ja jag tror man måste komplettera. Söker inget. Försökte få arbete, men fick inget. Har kompletterat. Har utbildning tidigare behöver bara D för att bli gymnasielärare i samhällskunskap. Försökte få arbete, men de tar efter socionomerna först. Väljer att komplettera. Ville komplettera. Det finns ju inga arbeten att söka, måste komplettera i så fall. Hade redan arbete. Nej, har annat arbete. Nej, har flera högskolepoäng i andra ämnen, tror det behövs ett program.

12. När du söker arbete presenterar du dig då som sociolog eller utbildad sociolog.

Varken, eller. I så fall som sociolog. Att jag har utbildning som sociolog. Nej, men man skickar ju med betyg. Jag skrev väl sociolog och sen har jag ju tagit ut kandidaten och skrivit att jag är magister i sociologi. Skriver min tidigare utbildning och sedan fil. kand i sociologi som huvudämne och förklarar i ett par meningar vad sociologi kan innebära. Nej, som beteendevetare. Jag säger fil. kand. i sociologi med stolthet. Fil. kand. i sociologi i så fall. Oftast beteendevetare, men ibland på vissa arbeten får man dra ner på sina kvalifikationer, eftersom man är överkvalificerad annars. Beteendevetare möjligtvis. Har ett bra arbete och därför inte nämnt det. Beteendevetare med sociologi som inriktning. Beteendevetare med en bred sociologisk grund. Beteendevetare. Före detta högskoleadjunkt med en magister i pedagogik och med åttio poäng sociologi. Nämner alltid sociologin, sen

beror det på arbetet hur jag trycker på. Har jobbevaktning på Internet, jag skriver att jag har fil. kand. och huvudämnet. På de flesta jobb använder jag ordet sociolog eftersom jag känner att det behöver myntas, men alltid med en efterföljande mening med inriktning mot beteendevetenskap eller personalvetenskap

Alla frågor har inte tagits upp med alla de intervjuade beroende på svaren.

Frågor om arbete

13. Har du fått arbete som har med din sociologiutbildning att göra?

6 st Ja. 13 st Nej. 1st Till viss del. 1 st Tveksamt.

14. Gjorde sociologiutbildningen att du fick arbetet?

13 st den är inte relevant till arbetet. Inte bara den.. Vet ej. 3 st Till hjälp. Svårt att bedöma. Vet ej. Nej

15. Var du tvungen att komplettera med ytterligare utbildning?

5 kompletterar, 2 vet ej, 4 ja, 2 måste nog komplettera, 1 nej, 5 har redan annat. 1 ville komplettera, 1 har redan arbete,

Frågor om nyttan av sociologistudierna

16. Tycker du att du haft nytta av din sociologiska utbildning?

Alla säger sig ha användning för utbildningen även de som inte använder den yrkesmässigt.

17. I så fall, hur?

Här menar alla att de har nytta av sociologin både privat och i arbetslivet, även om arbetet inte är relevant, så finns det en annan förståelse, det påverkar hela livet på något sätt. Man ser samhället och hela sin omgivning på ett helt annat sätt än tidigare, och man tar inte saker för givna. De ifrågasätter mer nu och har mer inseende i hur samhället fungerar, eller inte fungerar. Ser med andra ögon, reflekterar, är mer ödmjuka och ser sammanhangen klarare. Känner sig styrkta av kunskapen och följer med i sammanhangen. Det finns grupperingar och rasism,

vilket man hanterar bättre. Det berör människosynen och den allmänna samhällssynen, har gett mer medvetenhet och mer ödmjukhet. Sociologi är så mycket, det går inte specificera, det är liksom allt (psykologi, filosofi). Förankra saker och tänka vidare i och med att det går applicera överallt. Skolkuratoren säger att jag: Använder den alltid och har nästan mest nytta av den. Om inget annat så för eget seendes skull säger en annan: jag ser på saker på ett helt annat vis än jag gjorde tidigare, när det gäller relationen till sin familj, sina barn och med gamla föräldrar samt släktingar och vänner. Man kan använda sociologin överallt man ser ju att man har nytta av sociologin även i sättet att se på vårt mångkulturella samhälle. Utbildning och när man utbildar som jag har gjort så har man sociologin med sig och kan se det i ett större perspektiv. Det är en jättebra kombination att ha pedagogiken och sociologin tillsammans. Ju fler människor vi blir från olika kulturer, som det blir nu inom skolan, så tycker jag att man verkligen har nytta av sociologin. Kritiskt tänkande, den ger livskvalité, man tänker annorlunda och känner inte samma stress över bagateller. Den leder till ökad reflektion och ökad empatisk förmåga.

Utveckling

18. Tycker du att du fortsätter utvecklas som sociolog?

Alla som fått frågan tycker att de fortsätter utvecklas: 1. Det känns som man bara vill ha mer. 2. Jag läser fortfarande vissa böcker. 3. Ja det tror jag att man gör antingen man vill eller ej. Har man väl börjat så är man fast på något vis. 4. Det går inte att sluta tänka i lite andra banor. 5. Ja, det tycker jag, jag försöker prägla min arbetsplats till att köpa in facklitteratur där det finns riktiga referenser.

19. Om du fått arbete som sociolog, vilken position har du i ditt arbete?

Denna fråga kändes inte relevant eftersom ingen fått arbete enbart genom den sociologiska utbildningen.

20. Tycker du i så fall att arbetet är relevant till det du studerat.

5st ja.

10 stycken C-studenter, intervjuade i april 2006.

1. **Hur gammal är du?** Mer/mindre än 30 år?

3 st mer, 7st mindre.

2. **Kvinna/Man?**

5 Män, 5 Kvinnor.

3. **Har du gått C- eller D-nivå?**

Alla har gått C-nivå.

4. **Är du färdig med uppsatsen?**

2 st färdiga med C-uppsats, 8 st inte färdiga

5. **Hade du arbete innan du studerade?**

7 ja. 3 nej.

a. **Fortsatte du i så fall med det arbetet?**

1. 3 Ja, 3 nej, 1 både och, har läst drama också, lite jobb som dramapedagog

6. **Hade du någon tidigare högskoleutbildning?**

1 Nej, 2 ja, 3 lite ekonomi

a. **Vad i så fall?**

2 nej Socialt arbete, psykologi och pedagogik 145 poäng. Lite ekonomi.

Psykologi 40 poäng, sociologi 40 poäng samt folkhälsovetenskap 40 under tiden.
över 250 poäng 60 drama 40 pedagogik, 60 religion, 50 sociologi 20 psykologi,
några 10 poängskurser. Fil. kand. psykologi, sociologin komplement Utbildad
mslärare. Media och kommunikationskunskap 10 poäng. 210 poäng: ledarskap-
organisation hälsopedagogik, sjuksköterska, etik och sociologi.

7. **Arbetar du?**

7 Arbetar

8. Om arbete, vad har du för arbete?

Vårdare, handläggare, 2 st utredare försäkringskassan, säljare, studerar, sköterska och dramapedagog, fastighetstaxerare på skatteverket, som mslärare, handikappchef i kommunen

9. Om studier, vad studerar du?

Polisutbildning, historia 1-20.

10. Var din sociologiska utbildning tillräcklig för att få arbete?

Ej sökt, inte färdig, kombinerat med socialt arbete så tror jag det, ja det var det, ja fick sommarvik inom psykiatrin, bara sociologin är inte tillräckligt för att få arbete om du inte har något annat. Vad kan man ha sociologi till, blir förbannad på arbetsgivarna de ser bara de som läst färdiga program och kan inte se de som sticker ut från mängden sociologin ihop med program kan nog ge jobb. Ingen vet vad en sociolog kan, de förstår inte det. Jag tror de går miste om mycket mer kompetenta och kreativa personer, mycket mer med go i än du får när du väljer dom som gått ett program. Sociologin är ju djupare inriktning, kanske hänger det ihop med samhällets syn på sociologer att de är taskiga de håller inte med vad regeringen bestämt, ibland verkar de rädda för sociologer, arbetsgivare vill gärna ha sådana som säger ja och amen. I och med jag har vikariat ifrågasätter jag och är kaxig och kanske med ålderns rätt. Nja tror aldrig jag kommer att säga hej jag är sociolog möjligen beteendevetare då, ej sökt något, i och med att jag hade utbildning innan vet jag inte det.

11. Försökte du få arbete eller valde du att komplettera din utbildning istället?

Ja Försökte få arbete, sökte ingen utbildning, nej. Ville komma ifrån mitt arbete eftersom det stod mig upp i halsen, trivs med att läsa, sökt lärarutbildningen till hösten, hade sökt i Linköping, den blev inställd på grund av att de inte fick ihop tillräckligt med praktikplatser, jobbar därför under tiden, de ringde och ville ha mig. Komplettera? Jag har ju psykologi och pedagogik också, har kompletterat problemet är att jag inte har gått program. Tvungen att arbeta av ekonomiska skäl. Jag har som mål att göra C färdig och fortsätta med D.

12. När du söker arbete presenterar du dig då som sociolog eller utbildad sociolog.

Presenterar mig som sociolog. Säger vad jag läst när jag skriver så skriver jag fil. Kand. i sociologi med inriktning socialt arbete. Samhällsvetare eller beteendevetare, presenterar högskolepoäng men ej sociolog. I mitt cv skriver jag de utbildningar jag har, inom sjukvården tar jag bara med psykologin och lite annat, beror på vad jag söker, tar bara med relevant utbildning annars tror de att jag inte blir kvar, vilket jag inte blir heller, visar jag för mycket får jag inte enklare jobb och ibland vill jag ha erfarenheten som med dramat. Nu kan jag säga att jag har erfarenhet. Vet ej ännu hur, håller på att bredda. I så fall beteendevetare och sociolog

13. Har du fått arbete som har med din sociologiutbildning att göra?

3 ja, 1 säger: kunnat hävda sociologin men även beteendevetenskapen som en enhet.

14. Gjorde sociologiutbildningen att du fick arbetet?

2 ja

15. Var du tvungen att komplettera med ytterligare utbildning?

Kände att man var tvungen att komplettera redan från början, nej det tycker jag inte. Känner att jag måste komplettera. Sociologiutbildningen ej tillräcklig för att kunna kalla sig sociolog. Känner, vilket arbete ska jag söka och vad innebär ett sådant arbete. Svårt på ett sånt litet ställe man slåss med socialpedagoger och socionomer. Känns som man måste läsa program, kurser borde lyftas fram. Arbetsförmedlingarna vet ingenting dom är jätteutbildade. Spetskompetens vore bra eller program. Känner att jag behöver komplettera, känner sig tvungen att komplettera

16. Tycker du att du haft nytta av din sociologiska utbildning?

En menar att det är svårt att uttala, övriga anser sig ha nytta av den, åsikter de haft är: Ja, både personligt och i arbetslivet. Bara utbildningen i sig växer man som människa och person, sociologi har ju med hela samhället att göra. Absolut. Den bästa av mina utbildningar. Jag är ju beteendevetare från början har mest använt

sociologin inom kultur, musik och sådant, kan ju se saker och hänvisa till sociologin. Ja, verkligen. Ja, den är ju så färsk så det är svårt att säga.

17. I så fall, hur?

Man utvecklas man har läst sig mer än man tror fast det händer ju hela tiden ja man utvecklas hela tiden inget är så enkelt svart eller vitt vissa teorier klassteorier använder man ju inte respekterar individen och är mer ödmjuk. Uppskattat sociologin mer nu. Förstå individen i samhället den här relationen individ-samhälle och förstå beteende, varför de reagerar så i vissa situationer och kunna koppla det till lite teoretiska bakgrunder, så det tycker jag att jag har jättemycket nytta av. Inom polisutbildningen är mycket sociologi.

18. Tycker du att du fortsätter utvecklas som sociolog?

Ja. Kanske men det tror jag att man gör. Det är så påtagligt det man läst och försöker läsa lite extra och behöver ständigt utveckla sig. Kanske svårare att utvecklas när man inte går i skolan. Läser ju mycket sociologi på utbildningen. Jag älskar sociologin det är det ämne av beteendevetenskapen där man får utvecklas, nyfikenheten, sociologin där lever teorierna i symbios, du får titta på ett problem och analysera det själv. Det jag tänker på när det gäller sociologi är Ronja Rövardotter och rumpnissarna: varför gör ni på detta viset. Det är som ett gift jag är förgiftad. Sociologin har fastnat det blir nog D-kursen för mig med, behövde lite distans för det är ju så jobbigt med C-uppsatsen. Ja det tycker jag, hela tiden.

19. Om du fått arbete som sociolog, vilken position har du i ditt arbete?

1 vårdare. 2 handläggare.

20. Tycker du i så fall att arbetet är relevant till det du studerat?

3 Ja. Sagt: ja, absolut, eftersom jag träffar mycket människor i olika situationer.

Till sist nämner jag några olika teman som kommit upp under samtalens gång, vissa citat från samtalen används i min uppsats.

Program kontra kurs, arbetsförmedling, akademikerarbetslöshet, arbetsgivare, sociolog, högskolan, kvantitativ/kvalitativ undersökning samt handledarna på sociologin och sociologins betydelse i samhället.